

Turinys

SKAITMENINIO MOKĖJIMO MOKYTIS KOMPETENCIJOS VERTINIMO INSTRUMENTO PANAUDOJIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS.....	2
DIAGNOSTINIO ĮRANKIO PANAUDOJIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS	6
MOKYMOSI STILIAUS NUSTATYMO ĮRANKIO PANAUDOJIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS	9
Atskirų mokymosi stiliaus nustatymo įrankio mokymosi objektų panaudojimo metodinės rekomendacijos.....	14
PLANAVIMO ĮRANKIO PANAUDOJIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS	15
Atskirų planavimo įrankio mokymosi objektų panaudojimo metodinės rekomendacijos	18
PAŽANGOS STEBĖJIMO ĮRANKIO PANAUDOJIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS	20
Atskirų pažangos stebėjimo įrankio mokymosi objektų panaudojimo metodinės rekomendacijos.....	24
REFLEKSIJOS ĮRANKIO PANAUDOJIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS	28
Atskirų refleksijos įrankio mokymosi objektų panaudojimo metodinės rekomendacijos	33
SKAITMENINIO ĮSIVERTINIMO ĮRANKIO „VORATINKLIS“ PANAUDOJIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS.....	38
ŠALTINIAI	42

SKAITMENINIO MOKĖJIMO MOKYTIS KOMPETENCIJOS VERTINIMO INSTRUMENTO PANAUDOJIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS

Pratarmė

Igyvendinant nacionalinį ES struktūrinių fondų remiamą projektą „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro 5–8 klasių mokinių esminių kompetencijų ugdymas“ (2012–2015 m.), sukurtas skaitmeninis mokinių mokėjimo mokyti kompetencijos vertinimo instrumentas (MMKVI).

Kuriant skaitmeninį MMKVI turinį remtasi pirmajame projekto etape (2009–2012 m.) įgyta skaitmeninio ugdymo turinio ir mokėjimo mokyti kompetencijos vertinimo instrumento (leidinys „Mokėjimo mokyti kompetencijos vertinimas. Vertinimo instrumentas ir jo taikymo metodinės rekomendacijos“¹) kūrimo patirtimi.

Skaitmeninis MMKVI įgyvendintas panaudojant lietuvių kalbai mokyti sukurtų interneto svetainių „Lietuvių kalba 5–6 klasėms“ ir „Lietuvių kalba 7–8 klasėms“ mokymosi objektų (MO) šablonus ir leistus, pritaikant juos mokėjimo mokyti kompetencijai ugdyti ir vertinti.

Skaitmeninio MMKVI kūrimo principai

Kuriant skaitmeninius mokymosi vertinimo įrankius buvo atsižvelgta į šiuos svarbiausius kompetencijų ugdymo ir vertinimo principus:

- vertinimas turi ugdyti asmeninius mokymosi ir mąstymo gebėjimus, stiprinti mokinių pasitikėjimą savimi, norą ir pasiryžimą mokyti, skatinti augimo“ mąstyseną;
- vertinimas turi suteikti mokiniui galimybę pasidalyti mintimis su kitais apie tai, kaip ir ko išmoko;
- vertinimo įrankiai turi padėti stebėti ir apmąstyti mokymosi pažangą, ją įsivertinti pagal išsikeltus tikslus, mokytojų ar bendraamžių vertinimus ir kt.;
- vertinimas turi skatinti bendradarbiavimą ir jo tobulinimą;
- vertinimas turi padėti analizuoti ugdymo procesą ir jo rezultatus.

Skaitmeninio MMKVI paskirtis ir struktūra

Skaitmeninis MMKVI skirtas 5–8 klasių mokinių mokėjimo mokyti kompetencijos gebėjimams bei nuostatomis vertinti, įsivertinti ir tobulinti.

Skaitmeninį MMKVI sudaro šie įrankiai:

- diagnostinis,
- mokymosi stiliaus nustatymo,
- mokymosi planavimo,
- pažangos stebėjimo,
- refleksijos,
- įsivertinimo „Voratinklis“.

¹ http://mokomes5-8.ugdome.lt/images/Nauji_dokumentai/Metodika/MMK_vertinimas.pdf

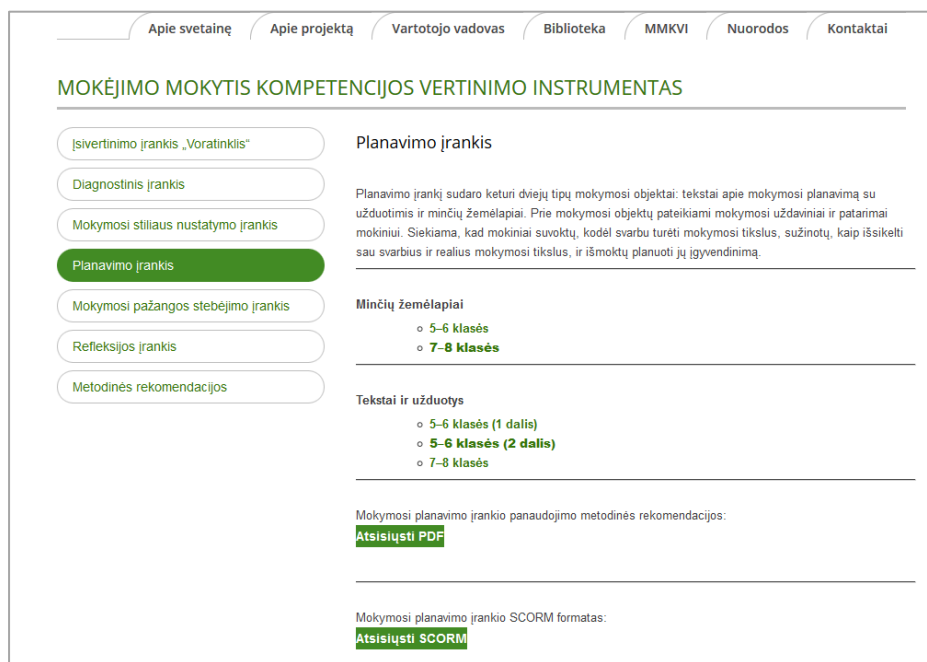
Mokiniai, naudodamiesi skaitmeninio MMKVI įrankiais, geriau pažins save kaip besimokančiuosius, išmoks veiksmingiau mokytis. Tai padės jiems labiau pasitikėti savimi ir tapti savarankiškesniems. Mokiniai galės:

- įsivertinti mokėjimo mokytis gebėjimus ir sužinoti, kaip juos galima tobulinti;
- išsiaiškinti, kokios asmeninės savybės jiems padeda mokytis, o kokios trukdo, ir į tai atsižvelgdami pasirinkti tinkamiausius mokymosi būdus;
- išsikelti mokymosi tikslus ir planuoti mokymąsi;
- stebėti ir fiksuoti mokymosi pažangą;
- apmąstyti mokymosi patirtį, sėkmę ir tobulintinas sritis.

Mokytojams MMKVI suteiks galimybę išsiaiškinti 5–8 klasių mokinių supratimą apie mokymosi procesą, jų gebėjimus ir nuostatas valdyti savo mokymąsi, įžvelgti mokymo ir mokymosi problemas, taip pat, remiantis šia informacija, priimti pagrįstus sprendimus dėl ugdymo proceso tobulinimo.

Skaitmeninis MMKVI yra laisvai prieinamas visiems mokytojams ir mokiniams. Jis skelbiamas projekto svetainėje (<http://mokomes5-8.ugdome.lt/>) ir metodinėje svetainėje „Kompetencijų ugdymas“ (<http://www.ugdome.lt/kompetencijos5-8/mmkvi/>).

Kiekvieno MMKVI įrankio ir jį sudarančių MO paskirtis yra trumpai aprašyta įrankio pradiname lange. 1 paveiksle parodytas planavimo įrankio pradinis langas.

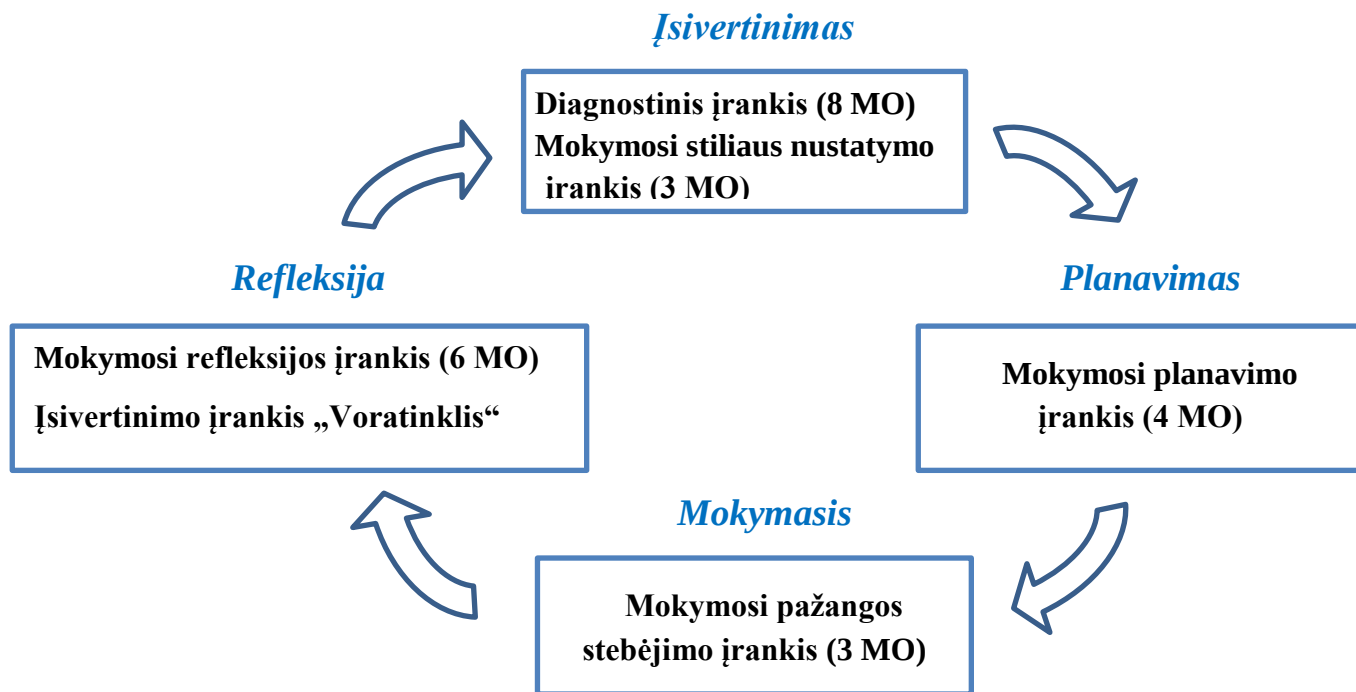

1 pav. Planavimo įrankio pradinis langas metodinėje svetainėje.

MMKVI įrankius SCORM formatu galima atsisiųsti į savo kompiuterį ir naudoti dviem būdais: neprisijungus prie interneto arba įkėlus į virtualią mokymosi aplinką. Kaip tai padaryti, paaiškinta MMKVI naudotojo vadove.

Skaitmeninio MMKVI panaudojimas

Skaitmeninio MMKVI įrankiai apima visus mokymosi proceso etapus. Kiekvienam iš etapų yra skirti atitinkami MMKVI įrankiai, sudaryti iš kelių mokymosi objektų (žr. 2 paveikslą).

2 pav. Skaitmeninio MMKVI įrankiai mokymosi procesui įsivertinti ir tobulinti.

Įsivertinimas. Mokinys, naudodamasis diagnostinio ir mokymosi stiliaus nustatymo įrankių MO, išsiaiškina savo pasiektą mokėjimo mokyti (MM) kompetencijos lygį, asmenines savybes, kurios padeda ar trukdo mokytis, mokymosi sąlygų ir būdų tinkamumą, vyraujančią mokymosi stilių, mokymosi įpročius, kuriuos turėtų išsiugdyti ar tobulinti, kad geriau sektųsi mokytis.

Planavimas. Naudodamasis planavimo įrankio MO mokinys išsiaiškina, kodėl svarbu išsikelti mokymosi tikslus ir numatyti, kaip jų sieks. Tuomet sukurdamas minčių žemėlapių suplanuoja savo veiklas didesnės apimties darbui atlikti arba mokymąsi per pasirinktą laikotarpį.

Mokymasis. Įgyvendindamas savo planą ir pasinaudodamas pažangos stebėjimo įrankio dienoraščio arba minčių žemėlapių MO, mokinys stebi ir fiksuoja, kas padaryta, įvardija sunkumus, numato, ką ir kaip turėtų keisti savo planą, kad pasiektų išsikeltą tikslą.

Refleksija. Pasinaudodamas pasirinktu refleksijos įrankio MO (dienoraščiu, straipsniu, minčių žemėlapiu, komiksu, istorija ar interviu) mokinys apmąsto ir analizuoja, ko ir kaip išmoko ir kaip jam sekėsi siekti iškelto mokymosi tikslo, ką ir kodėl dar reikėtų keisti. Įsivertinti savo mokėjimo mokyti kompetenciją mokinys gali sukurdamas mokėjimo mokyti kompetencijos diagramą (naudodamasis skaitmeniniu įrankiu „Voratinklis“).

Metodinėse rekomendacijose mokytojams patariama, kaip ir kada taikyti MMKVI įrankius ir juos sudarančius MO, kaip pasinaudoti informacija, kurią teikia mokinių atsakymai ir

įsivertinimai, atliktos užduotys (minčių žemėlapiai, istorijos, komiksai, dienoraščiai). Jos pateikiamos prie kiekvieno įrankio.

Siekdami sėkmingai ugdyti ir vertinti mokėjimo mokytis kompetenciją, mokytojai turėtų palaikyti tarpusavio pasitikėjimo santykius su mokiniais, pripažinti, kad patys mokiniai geriausiai žino savo poreikius; skatinti mokinių pastangas priimti iššūkius kaip galimybę tobulėti. Labai svarbu, kad mokymasis mokytis taptų kasdiene ugdymo proceso dalimi, išlaikant pusiausvyrą tarp aktyvaus mokymosi veiklos ir jos refleksijos.

Toliau pateikiamos kiekvieno įrankio panaudojimo metodinės rekomendacijos.

DIAGNOSTINIO ĮRANKIO PANAUDOJIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS

Paskirtis

Diagnostinis įsivertinimo įrankis padės mokiniams įsivertinti mokėjimo mokytis (MM) kompetenciją ir nusistatyti pasiektą kompetencijos lygį. Susipažinęs su mokinių įsivertinimu mokytojas lengviau nuspręs, kurios mokėjimo mokytis sritys gebėjimus mokiniams reikėtų patobulinti. Vertinamos keturios MM kompetencijos sritys².

Struktūra

Diagnostinį įsivertinimo įrankį sudaro aštuoni klausimynai: po keturis 5–6 klasių ir 7–8 klasių mokiniams (žr. lentelę).

Lentelė. Diagnostinio vertinimo įrankio klausimynų pavadinimai, MM kompetencijos sritys ir vertinami gebėjimai bei nuostatos.

Klausimyno pavadinimas	Vertinama MM kompetencijos sritis	Vertinami gebėjimai ir nuostatos
Kodėl mokausi?	Teigiamas požiūris į mokymąsi ir nusiteikimas mokytis	• Mokymosi svarbos, vertingumo suvokimas, poreikis tobulėti • Atsakingas ir atkaklus mokymasis • Savarankiškas mokymasis • Mokymasis iš kitų ir kartu su kitais • Pasitikėjimas savo jėgomis mokantis
Ko mokausi?	Mokymosi tikslo ir jo link vedančių veiklų numatymas	• Mokymosi tikslų išsikėlimas ir jų svarbos (prioritetų) numatymas • Žingsnių tikslui pasiekti sugalvojimas ir apmąstymas • Mokymosi veiklos ir laiko planavimas
Kaip mokausi?	Organizuota ir kryptinga mokymosi veikla	• Pasirūpinimas reikiamomis mokymosi priemonėmis • Informacijos šaltinių pasirinkimas, reikiamos informacijos radimas • Mokymosi būdų pasirinkimas ir taikymas
Kaip sekasi?	Mokymosi veiklos ir rezultatų apmąstymas bei įsivertinimas	• Mokymosi veiklų stebėjimas • Mokymosi rezultatų apmąstymas • Savęs kaip besimokančiojo pažinimas • Numatymas, ką daryti, kad pagerėtų mokymasis

Kiekvienas klausimynas sudarytas iš 20 uždarojo tipo užduočių. Visų užduočių atsakymai parinkti taip, kad atspindėtų keturis MM kompetencijos lygius: pirmieji žingsniai (1 lygis), einama teisinga kryptimi (2 lygis), jau arti tikslo (3 lygis), įgyjama kompetencija (4 lygis).

² Kuriant įrankį buvo pasinaudota leidinyje *Mokėjimo mokytis kompetencijos vertinimas* (2012) pateikta MM kompetencijos samprata, kompetencijos pažangos vertinimo aprašais ir 5–8 kl. mokiniams skirtų kompetencijos įsivertinimo užduočių sąsiuvinį turiniu. Prieiga per internetą http://mokomes5-8.ugdome.lt/images/Nauji_dokumentai/Metodika/MMK_vertinimas.pdf.

Įsivertinimo rezultatų pateikimas

Įsivertinimo pabaigoje pateikiami MM kompetencijos srities keturių **pasiekimų** lygių aprašymai ir atsakymų, priskirtų kiekvienam lygiui, skaičius (žr. 3 pav.). Taip pat pateikiami visi mokinio pasirinkti atsakymai, sugrupuoti pagal tai, kuriam lygiui jie buvo priskirti, ir jų įvertinimas taškais (žr. 4 pav.).

1

Rūta, Kaip sekasi (5–6)

Atlikai mokymosi gebėjimų nustatymo testą. Toliau pateikiami jo rezultatai: tavo atsakymų, pagal kuriuos buvo nustatytas 1, 2, 3 ir 4 lygis, skaičius ir kiekvieno lygio aprašymas. Kad būtų lengviau suprasti įvertinimą, nurodomi testo klausimų atsakymai ir jų vertė taškais. Varnele pažymėti tavo atsakymai, pagal kuriuos buvo nustatytas lygis. Rezultatus galima išsaugoti savo kompiuteryje ir nusiųsti mokytojui.

I lygis	5 atsakymai
Pirmieji žingsniai Padedamas ir paragintas kitų stebiu, kaip man sekasi mokytis, kartais įsiklausau į man duodamus patarimus ir bandau jais pasinaudoti.	
II lygis	14 atsakymų
Einama teisinga kryptimi Kitų padedamas apmąstau, kaip ir ko pasiekiau mokymasis, kur ir kaip turėčiau tobulėti.	
III lygis	1 atsakymas
Jau arti tikslo Savarankiškai apmąstau, kaip ir ko pasiekiau mokymasis. Kitiems patarus numatau, kur ir kaip reikėtų patobulėti.	
IV lygis	0 atsakymų
Igyjama kompetencija Savarankiškai apmąstau, kaip ir ko pasiekiau mokymasis, numatau kur ir kaip galėčiau patobulėti.	

3 pav. Įsivertinimo rezultatų pavyzdys – kompetencijos srities keturių pasiekimų lygių aprašymai ir atsakymų, priskirtų kiekvienam lygiui, skaičius.

Klausimai su tavo pasirinktais atsakymais, pagal kuriuos buvo nustatytas 1 lygis.	Taškai
1. Pamokoje teko dirbti su iki tol nebandytu prietaisu – mikroskopu. Pamokos pabaigoje mokytojas paprašė įsivertinti, kaip pavyko mikroskopu stebėti objektus. Pažymėk vieną atsakymą, kuris labiausiai primena tavo elgesį panašiose situacijose.	
Kai kas nors nepavykdavo, paklausdavau draugo, kaip padaryti, todėl užduotį atlikau gerai.	2
✓ Manau, kad man visai neblogai sekėsi.	1
Atidžiai klausiausi mokytojo aiškinimo, kas buvo neaišku – klausiau, todėl užduotį atlikau greitai ir gerai.	4
Supratau, kaip stebėti objektus mikroskopu, žinau, ką kitą kartą daryčiau kitaip.	3
2. Įsivaizduok, kad tau niekaip nepavyko atlikti kelių kontrolinio darbo užduočių. Kaip elgsiesi po kontrolinio darbo? Pažymėk vieną labiausiai sau tinkantį atsakymą.	
Rašydamas darbą supratau, ko dar nemoku, ir jau suplanavau, kaip užpildysiu spragas.	4
Po pamokos mokytojo ar draugų pasiklausiu, kaip reikėjo atlikti tas užduotis, kurių nesupratau.	3
✓ Manau, kad viską atlikau neblogai, bet konkrečių užduočių po kontrolinio darbo jau neprisimenu.	1
Paklausysiu, kai apie kontrolinį darbą kalbės draugai ar mokytojas – gal paaiškės, kaip reikėjo atlikti tas užduotis, kurių nesupratau.	2

4 pav. Įsivertinimo rezultatų pavyzdys – pasirinkti atsakymai ir jų įvertinimas taškais.

Visą rodomą informaciją mokinys gali išsaugoti (PDF formatu) ir atsispausdinti.

Diagnosticinio įrankio naudojimas

Diagnosticinį MM kompetencijos įsivertinimo įrankį patariama pradėti naudoti jau 5 klasėje. Prieš pradėdant jį naudoti, klasės auklėtojai siūloma įsigilinti į MM kompetencijos sampratą ir MM kompetencijos sritis, susipažinti su diagnostiniu įsivertinimo įrankiu, apgalvoti, kaip geriau būtų pristatyti MM kompetencijos įsivertinimo idėją mokiniams. Kalbantis su mokiniais siūloma aptarti, kaip jie supranta MM kompetenciją, kodėl svarbu ją ugdyti ir įsivertinti. Kartu su mokiniais nusprendžiama, kurios MM kompetencijos sritys gebėjimus jie įsivertins pirmiausia, o tada pasiūloma atlikti atitinkamo klausimyno užduotis.

Klasės auklėtojai susipažinus su mokinių atsakymais, organizuojamas pokalbis su klase: *Kurie klausimai buvo vertinami aukščiausiu lygiu? Kokius atsakymus pasirinko mokiniai? Kurie klausimai vertinami žemiausiu lygiu? Kokius atsakymus pasirinko mokiniai? Kuriuo lygiu mokiniai galėtų įsivertinti savo šios sritys gebėjimus?* Vis dėlto galutinį sprendimą apie pasiektą lygį tam tikroje MM kompetencijos srityje turėtų priimti pats mokinytis, o klasės auklėtojas galėtų pasiūlyti mokiniams savo sprendimus vizualizuoti – pažymėti pasiektą kompetencijos lygį diagramoje, pasinaudojant įsivertinimo įrankiu „Voratinklis“ (žr. „Voratinklio“ panaudojimo metodines rekomendacijas). Toliau mokiniai turėtų būti paraginti apmąstyti, ką turėtų daryti kitaip, norėdami pagilinti pasirinktos MM kompetencijos sritys gebėjimus. Dirbdami grupėmis jie bando išsikelti tolesnius mokymosi uždavinius. Išklausus visų grupių pasiūlymus, priimamas bendras visai klasei sprendimas dėl šios MM kompetencijos sritys tobulinimo.

Su mokinių sprendimu supažindinami visų dalykų mokytojai, tėvai. Tariamasi, kokios veiklos padėtų mokiniams siekti išsikeltą mokymosi tikslo. Mokiniui siūloma pasinaudoti kitais jo poreikius atitinkančiais virtualioje mokymosi aplinkoje esančiais įrankiais: mokymosi stiliaus nustatymo, planavimo, pažangos stebėjimo, refleksijos.

Tą patį diagnostinį įsivertinimo klausimyną galima būtų panaudoti pakartotinai, norint įsivertinti, kaip sekasi tobulėti. Praėjus sutartam laikui, vėl atliekamos to paties klausimyno užduotys, o gauti rezultatai palyginami su ankstesniais, diskutuojama apie aukštesnių / tokių pačių / žemesnių rezultatų priežastis. Svarbiausi pastebėjimai vėl pažymimi ar užrašomi „Voratinklio“ diagramoje. Pagal individualius poreikius formuluojami tolesni šios sritys mokymosi uždaviniai konkretiems mokiniams.

Toliau mokiniai, konsultuojami klasės auklėtojo, pasirenka kitą MM kompetencijos sritį, kurią norėtų patobulinti, ir atlieka diagnostinio įrankio kitos dalies užduotis. Tada atliekama kitos sritys diagnostinė užduotis, vėl išsikeliama nauji tikslai ir t. t.

7–8 klasei skirti klausimynai naudojami panašiai, jei mokiniai tai daro pirmą kartą. Tačiau, jei atitinkamus MM kompetencijos įsivertinimo klausimynus mokiniai buvo naudoję 5–6 klasėse, tai 7–8 klasėse gauti rezultatai palyginami su jaunesnėse klasėse gautais rezultatais. Be to, 7–8 klasių mokiniai turėtų būti paskatinami išsikelti individualius mokymosi uždavinius.

MOKYMOŠI STILIAUS NUSTATYMO ĮRANKIO PANAUDOJIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS

Paskirtis

Mokymosi stiliaus nustatymo įrankio paskirtis – padėti mokiniui išsiaiškinti savo mokymosi stilių ir suprasti, kiek jam būdingi regimasis (vizualinis), girdimasis (audialinis) ir veikimo (kinestetinis) mokymosi stiliai; paskatinti pagalvoti apie tinkamiausius mokymosi būdus, padedančius per tą patį laiką išmokyti daugiau ir geriau; sužadinti norą tobulinti jam mažiau būdingo stiliaus gebėjimus, kurie gali būti naudingi ieškant geriausio sprendimo įvairiose situacijose. Pastarųjų metų tyrimai **rodo**, kad žmogaus mokymosi stilių lemia prigimtis, todėl mokinys geriausių rezultatų gali pasiekti mokydamasis savo mokymosi stiliui labiausiai tinkančiais būdais. Tačiau augant ir įgyjant patirties, išmokstama prisitaikyti prie skirtingų situacijų ir pasinaudoti kitiems mokymosi stiliams tinkamais mokymosi būdais.

Struktūra

Mokymosi stiliaus nustatymo įrankį sudaro trys dviejų tipų mokymosi objektai (MO): tekstas su užduotimis, skirtas 5–6 klasių mokiniams, tekstas su užduotimis 7–8 klasių mokiniams ir klausimynas 5–8 klasių mokiniams (žr. lentelę).

Lentelė. Mokymosi stiliaus nustatymo įrankį sudarančių mokymosi objektų tipai ir paskirtis.

MO tipas	MO skaičius	Paskirtis
Tekstas apie trijų mokinių mėgstamas mokymosi veiklas su 6 užduotimis	1 MO 5–6 klasėms	Padėti mokiniams išsiaiškinti, pagal kokius požymius išskiriami regimasis (vizualinis), girdimasis (audialinis) ir veikimo (kinestetinis) mokymosi stiliai.
Tekstas apie kelių mokinių mokymosi patirtis pasirenkant įvairius mokymosi būdus su 6 užduotimis	1 MO 7–8 klasėms	Padėti mokiniams suprasti, kaip pasirinkti sau priimtinius ir konkrečiai mokymosi situacijai tinkančius mokymosi būdus, kai per tą patį laiką siekiama išmokyti daugiau ir geriau.
Klausimynas „Koks mano mokymosi stilius?“	1 MO 5–8 klasėms	Padėti mokiniams išsiaiškinti, koks mokymosi stilius jiems būdingiausias, paskatinti pagalvoti apie tai, kokiais būdais mokydami jie galėtų pasiekti daugiau ir geriau išmokyti.

Visos užduotys, kurios siūlomos mokiniams atlikti nagrinėjant tekstus, yra uždarojo tipo: prašoma rasti ir pabraukti informaciją tekste, užpildyti tekstą, pasirinkti vieną atsakymą iš pasiūlytųjų, grupuoti teiginius arba priskirti juos prie tam tikro mokymosi stiliaus.

Visos su tekstu susijusios užduotys pateikiamos pradiniam MO lange. Kompiuterio pele spustelėjus mygtuką „Užduotys“, šalia teksto parodomos užduočių piktogramos (žr. 5 pav.)

Mokėjimo mokyti kompetencijos vertinimo instrumentas

Mokymosi stiliai. Tekstas ir užduotys 5–6 kl.

Pasaulį pažįstame per savo pojūčius: regėjimą, klausą, lytėjimą, skonį, uosnę. Tačiau gaunamą informaciją kiekvienas žmogus apdoroja ir suvokia skirtingai. Pagal vyraujančią informacijos apdorojimo, mąstymo ir suvokimo būdą yra skiriami trys pagrindiniai mokymosi stiliai: regimasis, girdimasis ir veikimo. Skaitydami tekstą ir atlikdami užduotis sužinosite, kaip jaučiasi, mąsto, kalba ir elgiasi skirtingo mokymosi stiliaus mokiniai konkrečioje situacijoje. Išsiaiškinsite, pagal kokius požymius išskiriami mokymosi stiliai.

Mokymosi uždaviniai | Patarimai mokiniui

Rodyti per visą ekraną

Perskaitykite tekstą apie tai, kaip Viliui, Ugnei ir Tomui sekasi aprašyti praėjusios vasaros įspūdžius, apie ką jie mąsto, kaip jaučiasi, ir atlikite užduotis.

(1) Įkyriai žyždama į lango stiklą daužosi vieniša musė, iš gatvės girdėti nenutylantis automobilių gausmas. Monotoniškai ir vienodai tiksi laikrodis. Baisu net pažvelgti, taip greitai rodyklės skuba, tuoj vidudienį parodys. Kur bepažvelgsi – dar visur vasara vaidenasi. Už lango žalia pieva, toluomoje ir medžiai dar žali matyti. Nors jau rugsėjis, bet pro langą dar stiprokai kaitina saulė – maloniai šilta, net tingulus apėmė,

Užduotys

Užduotys

0 100

Mokėjimo mokyti kompetencijos vertinimo instrumentas

Mokymosi stiliai. Tekstas ir užduotys 5–6 kl.

Pasaulį pažįstame per savo pojūčius: regėjimą, klausą, lytėjimą, skonį, uosnę. Tačiau gaunamą informaciją kiekvienas žmogus apdoroja ir suvokia skirtingai. Pagal vyraujančią informacijos apdorojimo, mąstymo ir suvokimo būdą yra skiriami trys pagrindiniai mokymosi stiliai: regimasis, girdimasis ir veikimo. Skaitydami tekstą ir atlikdami užduotis sužinosite, kaip jaučiasi, mąsto, kalba ir elgiasi skirtingo mokymosi stiliaus mokiniai konkrečioje situacijoje. Išsiaiškinsite, pagal kokius požymius išskiriami mokymosi stiliai.

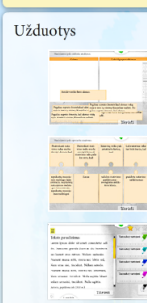
Mokymosi uždaviniai | Patarimai mokiniui

Rodyti per visą ekraną

Perskaitykite tekstą apie tai, kaip Viliui, Ugnei ir Tomui sekasi aprašyti praėjusios vasaros įspūdžius, apie ką jie mąsto, kaip jaučiasi, ir atlikite užduotis.

(1) Įkyriai žyždama į lango stiklą daužosi vieniša musė, iš gatvės girdėti nenutylantis automobilių gausmas. Monotoniškai ir vienodai tiksi laikrodis. Baisu net pažvelgti, taip greitai rodyklės skuba, tuoj vidudienį parodys. Kur bepažvelgsi – dar visur vasara vaidenasi. Už lango žalia pieva, toluomoje ir medžiai dar žali matyti. Nors jau rugsėjis, bet pro langą dar stiprokai kaitina saulė – maloniai šilta, net tingulus apėmė, nors suolas ir nelabai patogus. O iš koridoriaus pro

Užduotys

Užduotys

0 100

5 pav. MO tekstas ir užduotys 5–6 klasei.

Pasirinkus užduotį spustelint piktogramą, ekrane pasirodo pradinis užduoties langas su išskleista užduoties formuluote (žr. 6a pav.). Perskaičius užduotį, reikia spustelėti žalią trikampį mygtuką, kad užduoties formuluotė susiskleistų ir būtų galima matyti visą užduotį (žr. 6b pav.).

Kuris mokymosi stilius būdingas Tomui, Viliui ir Ugnei? Susiekite teksto sakinius, apibūdinančius Tomą, Vilių ir Ugnę, su mokymosi stilių pavadinimais.

to pradeda rašiklio koteliu bilnsnoti į suolą ir suptis ant kėdės. Tada įsivaizduoja, kaip lekia savo riedlente nuo kalno, o pro ausis švilpia vėjas. Pažadėjo, kad atsineš riedlentę ir pamokys klasės draugus važinėti.	įspūdių – ir dailės stovykloje buvo, ir po kalnus su tėvais keliavo, ir prie jūros atostogavo, o dar ir knygų kiek perskaitė... Rodė ir nuotraukas bei piešinius. Kol aprašys Ugnė visas savo matytas vietas, žiūrėk, ir pamokos laiko pritrūks.	ty. Pasigirtų, kad visą vasarą mokėsi groti gitarą. Papasakotų draugams apie tai, kaip skamba visi kambario kampai, kai gerai pataikiai kokį akordą. Gal net prasiartų ir apie tai, kad bandė dainuoti gitarą pritardamas.
Girdimasis mokymosi stilius	Regimasis mokymosi stilius	Veikimo mokymosi stilius

a

Kuris mokymosi stilius būdingas Tomui, Viliui ir Ugnei? Susiekite teksto sakinius, apibūdinančius Tomą, Vilių ir Ugnę, su mokymosi stilių pavadinimais.

Tomas graužia savo rašiklį, po to pradeda rašiklio koteliu bilnsnoti į suolą ir suptis ant kėdės. Tada įsivaizduoja, kaip lekia savo riedlente nuo kalno, o pro ausis švilpia vėjas. Pažadėjo, kad atsineš riedlentę ir pamokys klasės draugus važinėti.	Ugnei vasara paliko daug įspūdių – ir dailės stovykloje buvo, ir po kalnus su tėvais keliavo, ir prie jūros atostogavo, o dar ir knygų kiek perskaitė... Rodė ir nuotraukas bei piešinius. Kol aprašys Ugnė visas savo matytas vietas, žiūrėk, ir pamokos laiko pritrūks.	Vilius mielai apie savo vasarą papasakotų. Pasigirtų, kad visą vasarą mokėsi groti gitarą. Papasakotų draugams apie tai, kaip skamba visi kambario kampai, kai gerai pataikiai kokį akordą. Gal net prasiartų ir apie tai, kad bandė dainuoti gitarą pritardamas.
Girdimasis mokymosi stilius	Regimasis mokymosi stilius	Veikimo mokymosi stilius

b

6 pav. Priskyrimo užduoties pavyzdys.

Atlikus užduotį galima patikrinti, ar ji atlikta teisingai. Suklydus siūloma užduotį bandyti atlikti dar kartą.

Klausimynas „Koks mano mokymosi stilius?“ sudarytas iš 40 klausimų su pasirenkamaisiais atsakymais. Atvėręs pradinį klausimyno langą, mokinys turi įrašyti savo vardą ir / ar pavardę (žr. 7a pav.).

Koks mano mokymosi stilius?

Atsakęs į klausimus išsiaiškinsi, koks mokymosi stilius tau būdingas, ir sužinosi, kokie mokymosi būdai tau padėtų greičiau ir lengviau išmokyti.

Klausimyne nėra teisingų ar neteisingų atsakymų, todėl atsakydamas ilgai nesvarstyk ir rinkis tą atsakymą, kuris tau labiausiai tinka. Tam, kad rezultatai būtų tiksliausi, atsakyk į visus klausimus.

Įrašyk savo vardą ir pavardę.

Pradėti

a

1. Praėjus kelioms dienoms po kokio nors renginio tu geriausiai atsimeni...

- ☐ apie ką buvo kalbama, kokia skambėjo muzika, ar buvo triukšminga.
- ☐ kaip atrodė žmonės, kaip jie buvo apsirengę, kokios spalvos vyravo.
- ☐ kaip jautėsi renginyje, ar buvo gera, smagu, jauku.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 ▶ Baigti

b

7 pav. Mokymosi stiliaus nustatymo klausimyno langai: a) pradinis; b) 1-ojo klausimo.

Klausimai ekrane rodomi po vieną. Kaskart mokinys turi pasirinkti ir pažymėti tik vieną jam labiausiai tinkantį atsakymą. Kitas klausimas pasirodo ekrane tik spustelėjus ekrano apačioje esantį mygtuką su klausimo numeriu (žr. 7b pav.). Mokiniui atsakius į visus klausimus, parodomi apibendrinti rezultatai: šalia nurodyto mokymosi stiliaus parašytas jį atitinkančių mokinio pasirinktų atsakymų skaičius. Didžiausias pasirinktų atsakymų skaičius mokiniui parodo jo vyraujančią mokymosi stilių. Prie kiekvieno mokymosi stiliaus pateikiami patarimai, kaip mokytis (žr. 8 pav.).

Vardas, pavardė: Jonas

Koks mano mokymosi stilius?

Atlikai mokymosi stiliaus nustatymo testą. Toliau pateikiami tavo rezultatai – mokymosi stilius ir atsakymų, pagal kuriuos buvo nustatytas šis mokymosi stilius, skaičius. Prie mokymosi stiliaus pateikiami patarimai.

Perskaityk patarimus prie to mokymosi stiliaus, kurio atsakymų surinkai daugiausia. Šie patarimai tau padės lengviau ir greičiau išmokyti.

Jei surinkai daug maž vienodą skaičių atsakymų, rodančių du ar tris mokymosi stilius, tau būdingas mišrus mokymosi stilius, todėl perskaityk patarimus prie tų mokymosi stilių, kuriuos nurodančių atsakymų skaičius yra panašus.

Po patarimų pateikiami testo klausimai ir atsakymai, pagal kuriuos nustatytas mokymosi stilius (vienetukai reiškia regimajį mokymosi stilių, dvejetukai – girdimajį, o trejetukai – veikimo).

Tavo pasirinkti atsakymai pažymėti varnele.

Regimasis (vizualinis) mokymosi stilius 19 atsakymų

Patarimai, kaip mokytis

- Piešk ir braižyk su mokomąja medžiaga susijusias schemas, minčių žemėlapius, grafikus.
- Kurk įvairius rakatus, navaikslėlius.

Kartoti Išsaugoti

Girdimasis (audialinis) mokymosi stilius 5 atsakymai

Patarimai, kaip mokytis

- Naudokis garso įrašais. Gali įsirašyti pamokas į diktofoną, namuose išklausysi jas dar kartą.
- Skaityk garsiai ar pašnibždomis, „kalbėkis su savimi“.
- Jei nori ką nors įsiminti, kartok garsiai ir ritmiškai, pasitelk žodžių asociacijas.
- Paprašyk, kad kas nors tau perskaitytų ar papasakotų apie tai, ką reikia išmokyti.
- Jei yra galimybė, dirbk kartu su kitais, klausykis ir diskutuok.
- Savo darbo kambaryje sukurk sau tinkamiausią garsinę aplinką – gal visiškai tyla, gal rami foninė muzika, o gal ritmingi linksmi įrašai.

Veikimo (kinestetinis) mokymosi stilius 7 atsakymai

Patarimai, kaip mokytis

- Vaikščiok ar kitaip ritmingai judėk, keisk savo kūno padėtį.
- Persirašyk savo pamokos užrašus, svarbiausią informaciją pasibrauk.
- Jei tik įmanoma, atlik bandymus, apie kuriuos skaitai, ar susikurk modelius.
- Būtinai daryk reguliarias pertraukėles ir per jas nuveik ką nors malonaus – piešk, konstruok ir pan.
- Emocionaliai reaguok į mokomąją medžiagą – šypsokis, linksėk, raukykis...
- Dalyvauk ekskursijose, praktiniuose užsiėmimuose, lankykis muziejuose, stebėk, kaip kiti ką nors atlieka.
- Nuolat keisk ir pervarkyk savo mokymosi vietą.

Kartoti Išsaugoti

8 pav. Mokymosi stiliaus nustatymo klausimyno rezultatų ir patarimų mokiniui pateikimo langai.

Po apibendrintais klausimyno rezultatais pateikiamas visas klausimynas sugrupuojant klausimus pagal mokinio pasirinktus atsakymus su šalia jų skaičiais pažymėtais mokymosi stiliais (1 – regimasis stilius; 2 – girdimasis; 3 – veikimo). Mokinio pasirinkti atsakymai pažymėti varnele (žr. 9 pav.).

Klausimai su tavo pasirinktais atsakymais, pagal kuriuos buvo nustatytas regimasis (vizualinis) mokymosi stilius Taškai

2. Per vasaros atostogas susipažinai su keliais bendraamžiais. Praėjus kelioms savaitėms tu geriausiai prisimeni naujų pažįstamųjų...

vardus.	2
eiseną, manieras, judesius.	3
✓ veidus.	1

4. Kalbantis būrelyje draugų, tu...

✓ stengiesi stovėti nuo draugų šiek tiek atokiau, nes taip lengviau matyti; žiūri į akis.	1
klausydamasis kartais pasukti ausį į pašnekovą, nemėgsti žiūrėti į akis; tau patinka ilgi pokalbiai.	2
prieini gana arti, mėgsti liesti žmones, atkreipdamas jų dėmesį ar reikšdamas jausmus.	3

Kartoti Išsaugoti

9 pav. Mokymosi stiliaus nustatymo klausimyno rezultatų pateikimo langas – mokinio pasirinkti atsakymai, pagal kuriuos nustatytas mokymosi stilius, pažymėti varnele.

Visą rodomą informaciją mokinys gali išsaugoti (PDF formatu) ir atsispausdinti.

Mokymosi stiliaus nustatymo įrankio naudojimas

Mokymosi stiliaus nustatymo įrankyje užduotys ir klausimai nėra siejami su konkrečiais mokomaisiais dalykais. Todėl šį įrankį galima taikyti ne tik per pamokas, bet ir per neformaliąją veiklą, klasės valandėles, siekiant įvairių tikslų.

- *Skatinti ir padėti mokiniams pažinti bei suprasti savo mokymąsi.* Gali naudoti klasės auklėtojai ar mokyklų psichologai. Mokiniais nusistačius savo mokymosi stilių turėtų vykti individualūs pokalbiai, apibendrintų rezultatų aptarimas klasėje, numatant, kaip tobulinti mokymą ir mokymąsi. Skatinant mokinius tobulėti, galima padėti jiems įvaldyti naujus skirtingiems stiliams tinkančius mokymosi būdus ir strategijas. Su klasės mokinių mokymosi stilių nusistatymo rezultatais galima supažindinti tėvus ir su klase dirbančius mokytojus, kad jie galėtų padėti mokiniams mokytis, parinkti jiems tinkamiausius mokymo ir mokymosi būdus.

- *Diferencijuoti ir individualizuoti mokymą(si).* Dalykų mokytojai, išsiaiškinę, kokie yra vyraujantys mokinių mokymosi stiliai, gali geriau pritaikyti naujos medžiagos pateikimo ir mokymosi būdus, mokymosi ir vertinimo užduotis.

- *Suburti mokinius veiksmingam darbui grupėmis ar komandomis.* Atsižvelgiant į tikslą ir jam įgyvendinti numatomas veiklas, gali būti suburiamos skirtingų mokymosi stilių arba vienodo vyraujančio stiliaus mokinių grupės. Tikėtina, kad skirtingų mokymosi stilių mokinių grupės geriau atliktų skirtingo pobūdžio užduotis, kūrybiškiau spręstų problemas, o to paties stiliaus – veiksmingai naudotų visiems grupės nariams priimtinausius mokymosi ir veiklos būdus.

Naudojant mokymosi stiliaus nustatymo įrankį tikslinga, kad mokiniai pirmiausia išsiaiškintų, kokie yra mokymosi stiliai ir pagal kokius požymius jie išskiriami. Tam skirtas mokymosi objektas „Tekstas ir užduotys 5–6 kl.“ Tekste pasakojama, kaip jaučiasi, mąsto ir elgiasi skirtingo mokymosi

stiliaus mokiniai konkrečiose situacijose. Mokiniam padedama suprasti, kad mokymosi stilius nerodo žmogaus kompetencijų, o tik nusako polinkius ir tam tikroms veikloms teikiamą pirmenybę. Taip pat siekiama, kad mokiniai suvoktų, jog nėra nei gerų, nei blogų mokymosi stilių ir kad žmonės dažnai turi skirtingiems mokymosi stiliams būdingų bruožų.

Kai mokiniai išsiaiškina mokymosi stilių bruožus, jiems pasiūlomas klausimynas, skirtas nusistatyti savo vyraujančių mokymosi stilių. Klausimynas ne tik padės mokiniui išsiaiškinti, koks mokymosi stilius jam yra būdingiausias, bet ir geriau suprasti savo mokymosi ypatumus, pasinaudoti turimais privalumais ar kompensuoti trūkumus. Mokytojai, žinodami mokinių mokymosi stilius, galės parinkti jiems priimtinesnę veiklą pamokoje, skirti diferencijuotas namų darbų užduotis, lanksčiau taikyti įvairius mokymo metodus ir medžiagą, kad ugdymo turinys taptų prieinamas ir patrauklus kuo didesnei daliai mokinių ir kuo daugiau jų patirtų mokymosi sėkmę. Peržiūrėdami klausimyno rezultatus mokiniai ras patarimų, skatinančių susimąstyti apie tai, kokiais būdais mokydami jie galėtų pasiekti geresnių rezultatų.

Žinant vyraujančius mokinių mokymosi stilius galima padėti ugdytis kitus, jiems mažiau būdingus stilius, kurie tam tikrose situacijose gali padėti sėkmingiau mokytis ir įveikti kylančias kliūtis. Šiam tikslui skirtas mokymosi objektas „Tekstas ir užduotys 7–8 kl.“ Atlikdami užduotis mokiniai mokosi atrinkti tam tikram mokymosi stiliui geriausiai tinkančius mokymosi būdus, tinkamai juos pasirinkti konkrečioje mokymosi situacijoje, susipažįsta su naujais, jų dar nenaudotais mokymosi būdais.

Paskatinkite mokinius, kad skaitydami tekstus ir atlikdami užduotis atkreiptų dėmesį į tai, kaip skirtingai jaučiasi, mąsto ir elgiasi aprašomi mokiniai. Tai padės suvokti, kad kiekvienas mokomės skirtingai ir nėra vieno teisingo mokymosi būdo, kad mūsų mokymasis kinta, atsižvelgiant į situaciją. Paskatinkite mokinius pamąstyti, kurio mokinio elgesys jiems atrodo artimesnis, kuriuos iš minimų mokymosi būdų jie jau naudoja. Svarbiausia – atrasti, ką naujo jie galėtų išmokyti ar išbandyti. Taip pat svarbu mokiniams paaiškinti, kad užduotys nėra skirtos patikrinti žinias ar gebėjimus. Todėl nereikia nusiminti, jei užduočių nepavyks atlikti iš karto. Mokiniai gali dar kartą atidžiai perskaityti tekstą ir užduotį, pagalvoti, pasitarti su kitais ar paprašyti pagalbos. Atlikus užduotis ar atsakius į klausimyno klausimus, būtina kartu su mokiniiais aptarti, ką naujo jie sužinojo, suprato ar ko nesuprato, kuo pasinaudos, kokius tikslus kels savo mokymuisi patobulinti. Su mokiniiais, kuriems sunkiau mokytis, gali būti kalbama individualiai.

Atkreiptinas dėmesys, kad nė vienas iš mąstymo ir mokymosi stilių negali aprėpti ir neaprepia viso sudėtingo mokymosi proceso. Nagrinėdami mokymosi stilius matome tik supaprastintą mokymosi proceso vaizdą. Todėl labai svarbu, kad mokymosi stiliaus nustatymo įrankis būtų naudojamas kaip stimulus ir galimybė mokiniams apmąstyti savo mokymosi bei mąstymo procesus, o mokytojams – geriau pažinti individualias mokinių savybes, bet ne suskirstyti mokinius į kelias nekintamas ir nelanksčias stereotipines grupes.

Atskirų mokymosi stiliaus nustatymo įrankio mokymosi objektų panaudojimo metodinės rekomendacijos

Tekstas ir užduotys 5–6 kl.

Šis mokymosi objektas skirtas supažindinti mokinius su informacijos priėmimo, apdorojimo ir suvokimo būdais, vadinamais mokymosi stiliais. Dažniausiai išskiriami trys pagrindiniai mokymosi stiliai: regimasis (vizualinis), girdimasis (audialinis) ir veikimo (kinestetinis). Kad mokiniai galėtų nusistatyti savo mokymosi stilių, reikia juos mokyti stebėti ir suprasti savo mokymąsi, intuityviai pasirenkamus mokymosi būdus, pažinti stipriąsias ir silpnąsias puses. Mokytojas turėtų išmokyti kreipti dėmesį į mokinių reakcijas skirtingose mokymosi situacijose ir atitinkamai pritaikyti užduotis bei jų atlikimo būdus.

Šiame mokymosi objekte pateikiamas tekstas apie tai, kaip vasaros įspūdžius aprašo trys skirtingų mokymosi stilių mokiniai. Užduotys padės mokiniams atpažinti tris mokymosi stilius ir sužinoti požymius, pagal kuriuos jie skiriami.

Jeigu mokiniams nesiseka atlikti užduotis ar kyla neaiškumų, jiems reikėtų iš karto suteikti pagalbą, padėti išsiaiškinti užduočių formuluotes. Svarbu mokiniams paaiškinti, kad tai nėra žinių patikrinimo užduotys, todėl nereikia nusiminti, jei ne iš karto pasiseka arba prireikia pagalbos. Mokiniams atlikus užduotis, būtų prasminga aptarti, kokių minčių ar klausimų jiems kilo, ir kartu išsiaiškinti, kad nėra nei gerų, nei blogų mokymosi stilių ir kad dažnai žmonės be sau būdingo mokymosi stiliaus turi ir kitų stilių bruožų, kuriuos verta tobulinti. Po to mokiniams gali būti pateikiamas klausimynas, skirtas nusistatyti savo vyraujančią mokymosi stilių.

Tekstas ir užduotys 7–8 kl.

Šį mokymosi objektą siūloma naudoti po to, kai mokiniai, atsakę į klausimyno mokymosi stiliui nusistatyti klausimus, išsiaiškina, koks mokymosi stilius jiems būdingiausias. Pateikiamas tekstas, kuriame aprašytos keturių mokinių mokymosi patirtys. Jie pasakoja, kaip mokosi, kad geriau įsimintų, kaip konspektuoja, kaip skaito, kad geriau suprastų, kaip susikaupia. Tekste aprašomi įvairių mokymosi stilių žmonėms būdingi mokymosi būdai, todėl kiekvienas mokinys gali rasti sau tinkamų, kuriuos verta išbandyti. Mokytojui derėtų pabrėžinti mokinius tobulinti savo mokymąsi, sudaryti galimybę rinktis mokymosi būdus, išbandyti naujus, kurie padėtų tą patį rezultatą pasiekti greičiau ir lengviau. Atlikus užduotis prasminga jas aptarti, pasidalyti savo planais. Galima sukurti minčių žemėlapių artimiausiems mokymosi uždaviniams numatyti.

Klausimynas „Koks mano mokymosi stilius?“ 5–8 kl.

Pateikti klausimai padės mokiniams nusistatyti savo vyraujančią mokymosi stilių. Atsakant į klausimus mokiniui reikės atpažinti, apgalvoti ir įsivertinti savo gebėjimus priimti ir apdoroti informaciją skirtingais būdais, kurie priskiriami regimajam (vizualiniam), girdimajam (audialiniam) ir veikimo (kinestetiniam) mokymosi stiliams. Atsakę į klausimus ir sužinoję, koks mokymosi stilius jiems būdingiausias, mokiniai galės perskaityti patarimus, kokiais būdais turėtų mokytis, kad pasiektų geriausių rezultatų. Svarbu kartu su mokiniiais aptarti, ką naujo jie sužinojo, suprato ar ko nesuprato, kuo pasinaudos, kokius kels tikslus savo mokymuisi patobulinti. Esant poreikiui su kai kuriais mokiniiais gali būti kalbama individualiai. Į klasės mokinių mokymosi stilius turėtų atsižvelgti juos mokantys mokytojai, kad lanksčiau pritaikytų mokymo(si) metodus ir medžiagą, veiklą pamokose ar namų darbų užduotis.

PLANAVIMO ĮRANKIO PANAUDOJIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS

Planavimo įrankio paskirtis

Planavimo įrankio paskirtis – padėti mokiniams išsikelti realius mokymosi tikslus ir suplanuoti, kaip bus jų siekiama. Šį įrankį tikslinga naudoti tada, kai mokiniai yra atlikę diagnostinio mokėjimo mokytis užduočių rinkinio „Ko mokausi?“ užduotis, jų rezultatus aptarę su mokytoju (žr. diagnostinio įrankio panaudojimo metodines rekomendacijas) ir priėmę sprendimą tobulinti savo gebėjimus kelti mokymosi tikslus / uždavinius, planuoti mokymosi veiklas ir laiką.

Planavimo įrankio struktūra

Planavimo įrankį sudaro keturi mokymosi objektai (toliau – MO): du skirti 5–6 klasių ir du – 7–8 klasių mokiniams. Tačiau visus MO galima naudoti 5–8 klasėse, nes juose pateikiamos užduotys artimos mokinių kasdieniui mokymosi patirčiai ir nėra siejamos su konkrečiais mokomaisiais dalykais. Kuriuos MO kada ir kaip naudoti, turėtų nuspręsti mokytojas, atsižvelgdamas į mokinių patirtį ir gebėjimus išsikelti aiškius ir pasiekiamus mokymosi tikslus bei planuoti mokymąsi (žr. lentelę).

Lentelė. Planavimo įrankį sudarančių MO tipai ir paskirtis.

MO tipas	MO skaičius	Paskirtis
4 tekstai su užduotimis* apie mokymosi planavimo reikalingumą ir būdus	1 MO 5–6 klasei	Padėti mokiniui suvokti, kodėl svarbu išsikelti mokymosi tikslus, planuoti mokymąsi. Tekstuose pateikiama praktinių patarimų, kaip planuoti darbus ir laiką. Atlikus užduotis galima sukurti minčių žemėlapi ir jame suplanuoti, kaip bus dirbamas didesnės apimties darbas.
3 tekstai su užduotimis* apie tinkamo mokymosi ir kitos veiklos derinimą, veiksmingą laiko panaudojimą ir savaitės darbų planavimą	1 MO 7–8 klasei	Padėti mokiniui suvokti, kodėl svarbu atrasti sau tinkamiausią darbo ir poilsio ritmą, kaip geriau panaudoti laiką ir kaip susiplanuoti savaitės darbus. Perskaičius tekstus ir atlikus užduotis galima sukurti minčių žemėlapi ir jame suplanuoti, kokių veiksmų reikėtų imtis siekiant pagerinti savo mokymąsi.
Minčių žemėlapis	1 MO 5–6 klasei	Sudaryti veiklos planą didesnės apimties darbui atlikti.
Minčių žemėlapis	1 MO 7–8 klasei	Susiplanuoti savaitės ar kito pasirinkto laikotarpio mokymąsi ir kitus užsiėmimus.

* Pateikiamos uždarojo tipo užduotys: pasirinkti atsakymą, grupuoti, sudėlioti eilės tvarka, rasti ir pabraukti informaciją tekste. Galima patikrinti, ar užduotis atlikta teisingai. Jei ne, – siūloma užduotį atlikti dar kartą.

Toliau pateikiamas grupavimo užduoties pavyzdys. 10a paveiksle pavaizduotas pradinis užduoties langas su išskleista užduoties formuluote. Kadangi užduoties tekstas uždengia lentelės skilčių pavadinimus, reikia spustelėti žalią trikampį mygtuką, ir užduoties tekstas susiskleis (10b paveikslas).

Agnė ir Jonas su mokytoju aptarė, kaip atsakingiau atlikti namų darbus ir kaip būti dėmesingesniam per pamokas. Pagalvokite, kokiais būdais galima sutelkti dėmesį mokantis ir būti atsakingam už savo mokymąsi. Sudėliokite kortelėse užrašytus teiginius į atitinkamas lenteles skiltis.

Susiplanuoti darbus ir stengtis juos laiku atlikti. Klausyti, jei nepaaiškina. Kreiptis pagalbos, jei užduotis per sunki ar neaiški.	Atidžiai stebėti tvrinamus dalykus (objektus, komandos darbe, siekiant geresnių rezultatų).
--	---

Tikrinti

a

Kaip sutelkti dėmesį	Kaip būti atsakingam už savo mokymąsi
Dalyvauti grupės ar komandos darbe, siekiant bendro rezultato. Klausant užsį neaiški. Klausyti, jei neaišku.	Susiplanuoti darbus ir stengtis juos laiku atlikti. Savarankiškai ieškoti atsakymų ir sprendimų.

Tikrinti

b

10 pav. Grupavimo užduoties pavyzdys.

Planavimo įrankio naudojimas

Išmokyti išsikelti realius mokymosi tikslus ir sėkmingai suplanuoti, kaip jų bus siekiama, yra tikrai nelengva, ypač tiems mokiniams, kurių silpna mokymosi motyvacija ir kurie nesupranta, kaip tai daryti. Todėl mokytojas galėtų jiems pasiūlyti išbandyti MO tekstuose aprašytus būdus. Pateiktos užduotys skirtos padėti mokiniams, įsigilinus į tekstuose aptariamą kitų mokinių patirtį, suvokti mokymosi tikslų kėlimo ir tinkamo mokymosi planavimo svarbą mokymuisi, išsiaiškinti, kaip tai būtų galima daryti, o ne patikrinti, ką mokiniai apie tai žino.

Mokyti planuoti vertėtų pradėti nuo paprastesnių žingsnių ir būdų, kad mokiniams pasisektų įgyvendinti savo sumanymą. Svarbu, kad kiekvienas mokinys suprastų, kad planuojant reikėtų atsakyti į tokius klausimus:

- **Kodėl** noriu ką nors daryti?
- **Ko** noriu pasiekti?
- **Kada** ketinu tai padaryti;
- **Kaip** tai padarysiu;
- **Kokių išteklių** (mokymosi priemonių, informacijos šaltinių) man reikės?
- **Kokios problemos** (veiksniai) gali sutrukdyti pasiekti tikslą?
- **Kas** man galės suteikti pagalbą – koku būdu ir kada?

Taip pat ne mažiau svarbu, kad su mokiniais būtų aptariami ir, jei reikia, patikslinami jų mokymosi tikslai, išsiaiškinama, kas bus daroma siekiant įgyvendinti šiuos tikslus, ir numatomas pasitikrinimas, kaip sekasi (žr. mokymosi pažangos įrankio metodines rekomendacijas).

Suplanuoti dienos, savaitės ar kito pasirinkto laikotarpio mokymąsi ir kitus užsiėmimus, didesnės apimties kūrybinius darbus, projektus, tyrimus mokiniai gali pasinaudodami minčių žemėlapiu MO. Šiame MO yra pateikiama užduotis, mokymosi uždaviniai ir patarimai mokiniui, kaip atlikti užduotį. 11 pav. pavaizduotas pradinis minčių žemėlapiu langas.

11 pav. Planavimo minčių žemėlapiu 5-6 klasėms pradinis langas.

Planavimo minčių žemėlapiu iliustracijų galerijoje iš viso yra 20 paveikslėlių. Toliau pateikiama galima minčių žemėlapiu paveikslėlių prasmės interpretacija, tačiau mokytojai ir mokiniai gali susitarti ir dėl kitokios jų prasmės.

Darbo pristatymas

Mokymosi priemonė / mokymosi būdas / informacijos šaltinis

Rašto darbas / rašinio, aprašymo, uždavinių sprendimo užrašymo ir pan. kokybė

Veikla, susijusi su menu / kūrybiškumas

Darbo pradžia

Darbo pabaiga

Darbo tikslas / tikslo atitikimo kriterijus

Darbas su skaičiais (tinka bet kurio dalyko tyrimui) / skaičiavimo kokybės simbolis (pvz., gerai / ne visai gerai / netinkamai apskaiciuoti tyrimo duomenys)

Informacijos šaltinis / mokymosi vieta / apsilankymas bibliotekoje

Informacijos paieška / skaitymas ir pan.

Informacijos šaltinis / paieška / informacinių technologijų užduotis / mokymosi priemonės

Veikla, susijusi su konstravimu / modeliavimu / dekoravimu / rankdarbiais

Tikslo atitikimo kriterijus

Statistinis tyrimas / atvaizdavimas diagrama ir kiti skaičiavimai

Veikla, susijusi su muzika (muzikos pamokų užduotys, popamokinė veikla, laisvalaikio užsiėmimas ir pan.)

Laisvalaikis

Darbo atlikimo laikas / darbo kalendorius

Alternatyvos / tolesnė veikla

Sukurtą minčių žemėlapi galima išsaugoti ir spausdintiniu (PDF), ir darbiniu (XML) formatu. Išsaugojus minčių žemėlapi pastaruoju formatu, vėliau galima jį koreguoti. Minčių žemėlapio užduotis mokytojas gali keisti pagal poreikį.

Atskirų planavimo įrankio mokymosi objektų panaudojimo metodinės rekomendacijos

Tekstai ir užduotys (5–6 kl.)

Šiuos du mokymosi objektus siūloma naudoti atlikus diagnostinio mokėjimo mokytiis užduočių rinkinio „Ko mokausi?“ užduotis ir įsivertinus mokymosi tikslų / uždavinių kėlimo, mokymosi veiklų ir laiko planavimo gebėjimus.

Tekstai ir užduotys padeda mokiniams suvokti, kodėl svarbu išsikelti tikslus, planuoti mokymąsi. Pateikiama praktinių patarimų, kaip planuoti veiklas ir laiką. Atlikus užduotis galima sukurti minčių žemėlapi. Jame galima suplanuoti, ką, remiantis perskaitytais teksta, ketinama daryti siekiant pagerinti savo mokymąsi.

Tekstai parengti pagal užrašytus mokinių ir mokytojų pokalbius. Mokiniams užpildžius diagnostinių mokėjimo mokytiis užduočių sąsiuvinius („Mokėjimo mokytiis kompetencijos vertinimas“, Vilnius, 2012 m.) ir išsikėlus tolesnius mokymosi tikslus, mokytojai organizavo individualius pokalbius. Jais siekta padėti mokiniams giliau suvokti, patikslinti išsikeltus mokymosi tikslus. Tikimasi, kad šie tekstai paskatins mokinius ir mokytojus kalbėtis apie mokymosi tikslus, veiklos planavimo naudą ir būdus, kūrybiškai taikyti siūlomas idėjas konkrečioms situacijoms.

Tekstai ir užduotys (7–8 kl.)

Šį mokymosi objektą siūloma naudoti atlikus diagnostinio mokėjimo mokytiis užduočių rinkinio „Ko mokausi?“ užduotis ir įsivertinus mokymosi tikslų / uždavinių kėlimo, mokymosi veiklų ir laiko planavimo gebėjimus.

Tekstai ir užduotys padės suvokti, kodėl svarbu atrasti sau tinkamiausią paros darbo ir poilsio režimą, kaip geriau panaudoti laiką, kaip galima susiplanuoti savaitės darbus. Atlikus užduotis galima sukurti minčių žemėlapi. Jame galima suplanuoti, ką, remiantis perskaitytais teksta, ketinama daryti siekiant pagerinti savo mokymąsi.

Planavimo minčių žemėlapis (5–6 kl.)

Minčių žemėlapi naudokite mokydami mokinius sudaryti veiklos planą didesnės apimties darbui atlikti.

Pasiūlykite mokiniams sukurti minčių žemėlapi, kai jie jau bus pasirinkę savo darbo temą. Patarkite mokiniams pagalvoti ir nuspręsti, kokio rezultato ir kaip jie sieks, kad darbas būtų gerai atliktas. Paaiškinkite mokiniams, kad gerame darbo atlikimo plane turėtų būti atsakyta į klausimus: Kokio rezultato siekiama? Kokius darbus planuojama atlikti ir kada? Kokios informacijos gali prireikti? Kokios medžiagos ir priemonės bus naudojamos? Kaip dirbti, kad darbas būtų atliktas laiku? Kokius kriterijus turės atitikti gerai atliktas darbas?

Kurdami minčių žemėlapius mokiniai gali dirbti individualiai, poromis arba grupėmis.

Prieš skirdami užduotį mokiniams, trumpai paaiškinkite, kas yra minčių žemėlapis, kokios jo dalys, kaip jį kurti, koku tikslu galima naudoti paveikslėlius, aptarkite jų prasmę. Jei mokiniai nežino, paaiškinkite (žr. naudotojo vadovą).

Patarkite mokiniams sukurtą minčių žemėlapi išsaugoti kompiuteryje, kad prireikus galėtų jį pataisyti ar papildyti.

Kai darbas bus atliktas ir veikla įsivertinta, patarkite mokiniams grįžti prie savo minčių žemėlapio ir apmąstyti, kaip pavyko įgyvendinti jame išdėstytas mintis, idėjas, ką dabar darytų kitaip.

Planavimo minčių žemėlapis (7–8 kl.)

Minčių žemėlapi rekomenduotina naudoti ugdant mokinių planavimo gebėjimus.

Prieš skirdami mokiniams užduotį paklauskite, ar jie žino, kas yra minčių žemėlapis, kam jis naudojamas, kaip jį sukurti. Jeigu mokiniai nežino, paaiškinkite. Taip pat būtų tikslinga aptarti, koku tikslu galima naudoti paveikslėlius, sutarti dėl jų prasmės.

Kurdami minčių žemėlapi mokiniai turi apsvarstyti, kaip susiplanuoti savaitės ar kito laikotarpio (tarkime, dienos ar dviejų) mokymąsi ir kitus užsiėmimus, kad darbus atliktų laiku ir gerai. Patarkite mokiniams pagalvoti ir plane (minčių žemėlapyje) užrašyti, ką, kada ir kaip jie ketina daryti, kokių išteklių (mokymosi priemonių, informacijos šaltinių ir kt.) jiems gali prireikti. Taip pat priminkite, kad apmąstyti, kas galėtų sutrukdyti pasiekti numatytą tikslą ir ką tuomet reikėtų daryti.

Patarkite mokiniams sukurtą minčių žemėlapi išsaugoti kompiuteryje, kad prireikus galėtų jį pataisyti ar papildyti.

PAŽANGOS STEBĖJIMO ĮRANKIO PANAUDOJIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS

Pažangos stebėjimo įrankio paskirtis

Kaip dažnai mokiniai susimąsto apie savo mokymąsi, kas pavyksta, kodėl kas nors nepasiseka? Pažangos stebėjimo įrankio paskirtis – padėti mokiniams stebėti, apmąstyti ir valdyti savo mokymąsi, priimti sprendimus dėl tolesnių veiksmų stiprinant savo mokėjimo mokytis gebėjimus. Atlikdami užduotis mokiniai atsakys sau, kaip jiems sekasi siekti išsikeldo mokymosi tikslo, kokią pažangą jau padarė, kokios kliūtys kilo, numatys tobulintinas sritis. Taip pat mokiniai galės naudoti šį įrankį norėdami gerai ir laiku atlikti didesnės apimties kūrybinius darbus, projektus ir tyrimus.

Pažangos stebėjimo įrankio struktūra

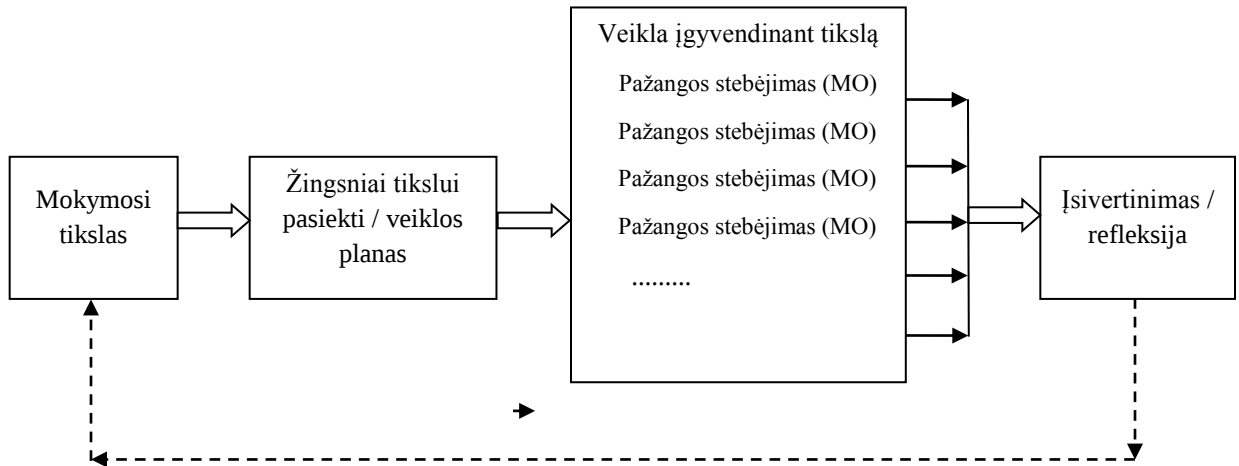
Pažangos stebėjimo įrankį sudaro trys mokymosi objektai (toliau – MO): vienas skirtas 5–6 klasių mokiniams, vienas – 7–8 klasių mokiniams ir vienas – 5–8 klasių mokiniams (žr. lentelę).

Lentelė. Pažangos stebėjimo įrankį sudarančių MO tipai ir paskirtis.

MO tipas	MO skaičius	Paskirtis
Pažangos stebėjimo minčių žemėlapis	1 MO 5–6 klasėms	Stebėti, kaip sekasi siekti išsikeldo mokymosi tikslo, įvardyti pažangą, kilusias kliūtis ir numatyti, ką reikėtų daryti kitaip, kad norimas rezultatas būtų pasiektas laiku. Kol mokymosi tikslas bus pasiektas, gali būti sudaromi keli pažangos stebėjimo minčių žemėlapiai. Vėliau juos patartina panaudoti atliekant refleksiją.
Pažangos stebėjimo minčių žemėlapis	1 MO 7–8 klasėms	Stebėti mokėjimo mokytis gebėjimų pažangą įgyvendinant išsikeltą mokymosi tikslą. Įvardyti, kuriuos mokėjimo mokytis gebėjimus pavyko sustiprinti, kokie mokymosi pokyčiai pastebimi įvairių dalykų pamokose, ką reikėtų daryti kitaip, kad pavyktų pasiekti dar geresnių mokymosi rezultatų. Gali būti sudaromas ne vienas, o keli mokymosi pažangos stebėjimo minčių žemėlapiai, pavyzdžiui, įgyvendinus numatytą mokymosi žingsnį, skirtinguose mokymosi kontekstuose ir kt. Kai mokymosi tikslas pasiektas, sudaryti mokymosi pažangos stebėjimo minčių žemėlapiai naudojami atliekant refleksiją.
Mokėjimo mokytis pažangos stebėjimo diena	1 MO 5–8 klasėms	Stebėti mokėjimo mokytis gebėjimų pažangą. Apmąstyti, kaip sekasi tobulinti mokymąsi: įvardyti, kokia padaryta pažanga, kokie mokymosi būdai pasiteisino, kaip dar būtų galima pagerinti savo mokymąsi. Kai mokymosi tikslas pasiektas, dienašalio įrašais pasinaudojama atliekant refleksiją.

Pažangos stebėjimo įrankio naudojimas

Pažangos stebėjimo įrankį tikslinga naudoti tada, kai mokiniai yra išsikėlę mokymosi tikslą, numatę žingsnius jam pasiekti ir jau atlieka numatytus darbus ar užduotis. Pažangos stebėjimo įrankio užduotys padės mokiniams sėkmingai nueiti mokymosi kelią nuo mokymosi tikslo išsikėlimo, žingsnių tikslui pasiekti numatymo ir veiklos siekiant tikslo iki refleksijos (žr. 12 pav.).

12 pav. Pažangos stebėjimas mokymosi veikloje.

Kuriuos pažangos stebėjimo MO, kada ir kaip dažnai naudoti, turėtų nuspręsti mokytojas. Parinkdamas MO mokytojas turėtų atsižvelgti į savo išsikeltą mokymo tikslą, mokinių įvardytus mokymosi tikslus ar uždavinius, mokinių patirtį ir gebėjimus.

Pažangos stebėjimo minčių žemėlapis ir mokėjimo mokyti pažangos stebėjimo dienoraščio paskirtis panaši – stebėti mokėjimo mokyti gebėjimų pažangą. Minčių žemėlapių siūloma naudoti su mokiniais, kurie mėgsta braižyti schemas, struktūruoti, sieti idėjas. Dienoraštį galėtų rašyti tie mokiniai, kuriems nesudėtinga mintis išreikšti sakiniiais, kuriems patinka gilesni apmąstymai, atviras ir įžvalgus bendravimas raštu su savimi, kurie nori raštu pateikti klausimus mokytojui, draugui, tėvams ir sulaukti atsakymų. Atsižvelgdamas į savo išsikeltą mokymo tikslą mokėjimo mokyti pažangos stebėjimo dienoraštį mokytojas gali pasiūlyti rašyti ir kitais atvejais, pavyzdžiui, mokiniams, kuriems reikia pagerinti rašymo gebėjimus.

Svarbu, kad mokiniai, naudodami pažangos stebėjimo MO, suprastų, jog stebint mokymosi pažangą reikia sau atsakyti į klausimus:

- Ką jau pavyko atlikti?
- Kas rodo, kad atlikta gerai?
- Kokie mokymosi būdai pasiteisino?
- Kokios kliūtys iškilo?
- Kaip galėčiau įveikti kilusias kliūtis?
- Ką dar reikėtų patobulinti?
- Ką reikėtų keisti, kad tikslas būtų pasiektas laiku?
- Kas man galėtų padėti?
- Kaip aš jaučiuosi?

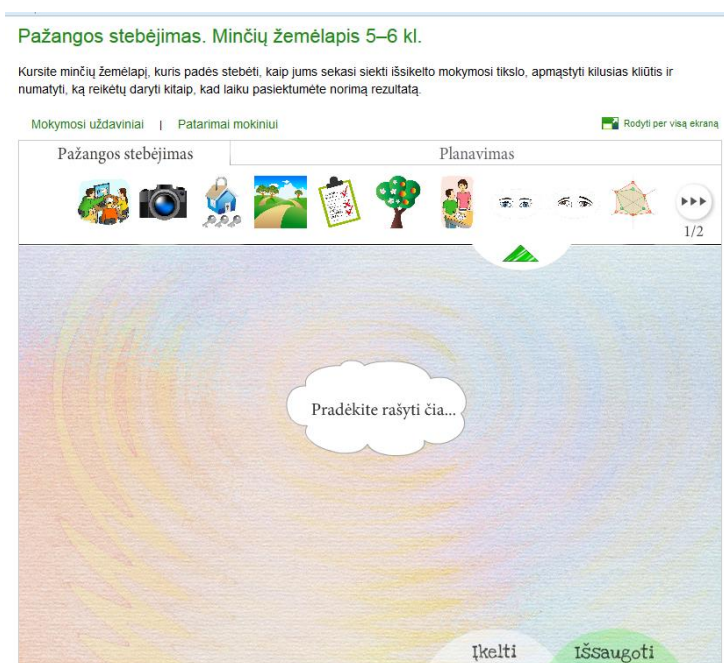
Kai mokymosi tikslas pasiektas, mokiniams siūloma pažangos stebėjimo minčių žemėlapiais ir pažangos stebėjimo dienoraščio įrašais pasinaudoti atliekant refleksiją.

Pažangos stebėjimo MO pateikiamos užduotys nėra siejamos su konkrečiais mokomaisiais dalykais. Šias užduotis galima taikyti ne tik per įvairių mokomųjų dalykų pamokas, bet ir per neformaliąją veiklą, mokiniams atliekant užduotis pagal pomėgius ar plėtojant talentus.

Visuose trijuose pažangos stebėjimo MO yra pateikiama užduotis, mokymosi uždaviniai ir patarimai mokiniui, kaip atlikti užduotį. Kadangi užduotys nėra susietos su konkrečiais mokomaisiais dalykais ar mokymosi situacija, abu minčių žemėlapiai ir dienoraštis tinka stebėti savo mokymosi pažangą ne tik 5–8 klasių, bet ir aukštesnių klasių mokiniams.

Sudarant minčių žemėlapius svarbu vaizdai, todėl paveikslėlių galerijoje yra pateikiama 40 paveikslėlių (iš jų 20 sutampa su planavimo minčių žemėlapio paveikslėliais, kurių prasmė paaiškinta planavimo įrankio metodinėse rekomendacijose). Pažangos stebėjimo minčių žemėlapiuose 5–6 klasėms ir 7–8 klasėms iliustracijos yra tokios pačios, skiriasi užduotys, mokymosi uždaviniai ir patarimai mokiniui.

Pradinis pažangos stebėjimo minčių žemėlapio 5–6 klasėms langas pavaizduotas 13 pav.

13 pav. Pažangos stebėjimo minčių žemėlapio 5–6 klasėms pradinis langas.

Toliau pateikiama galima pažangos stebėjimo paveikslėlių prasmės interpretacija, tačiau mokytojai ir mokiniai gali susitarti ir dėl kitokios jų prasmės.

Mokymosi pažangos stebėjimas

Pasiektos mokymosi pažangos įrodymų fiksavimas

Mokymosi pažangos aptarimas, gebėjimas kreiptis pagalbos, jei kyla sunkumų

Sėkmės ir problemos

	Surasti sprendimai, įgyti gebėjimai
	Įgytos žinios, įgyti ar sustiprinti gebėjimai
	Pasiekti rezultatai ir galimybė tobulėti
	Kilusios arba įveiktos kliūtys
	
	Sprendimai, kaip įveikti sunkumus
	Jausmai, patirti atliekant užduotis
	
	Smulkūs darbai, kuriuos dar reikia padaryti
	Dar neatlikti į tikslą vedantys darbai
	Gebėjimas užduotis atlikti laiku, dirbti pagal planą
	Gebėjimas mokytis su kitais ir iš kitų, pasitikėti savo jėgomis, pasirinkti tinkamus mokymosi būdus

Sukurtą minčių žemėlapiį galima išsaugoti ir tinkamu spausdinti (PDF), ir darbiniu (XML) formatu. Išsaugojus minčių žemėlapiį darbiniu formatu, vėliau galima jį koreguoti.

Mokėjimo mokytis pažangos stebėjimo dienoraščio MO pradinis langas pavaizduotas 14 pav. Norint rašyti dienoraštyje ar jį peržiūrėti, reikia kairiuoju pelės klavišu spustelėti iliustraciją arba užrašą po iliustracija „Atsisiųsti dienoraščio šablona“.

Pažangos stebėjimas. Dienoraštis 5-8 kl.

Tikriausiai gana dažnai susimąstote apie tai, kaip mokėtės, kas pavyksta ir kas nelabai, kodėl kas nors nesiseka. Tokius pamąstymus verta užsirašyti dienoraštyje, nes rašymas sužadina naujų minčių ir padeda prisiminti sau duotus pažadus. Pirmiausia dienoraštyje pasidžiaukite, kas pasisekė, o tik tada galvokite, kuriose srityse dar nepadarėte pažangos arba norite pasiekti daugiau. Numatykite veiksmus, kurių turėtumėte imtis artimiausioje ateityje.

Mokymosi uždaviniai | Patarimai mokiniui

Atsisiųsti dienoraščio šablona

14 pav. Pažangos stebėjimo dienoraščio MO pradinis langas.

Dienoraščio šablonas yra *MS Word* dokumentas, kurį sudaro keli teksto laukai (žr. 15 pav.). Rašyti galima vieną kartą spustelėjus kairiuoju pelės klavišu tekstą ar tuščioje eilutėje, kai teksto laukas tampa aktyvus (atsiranda punktyras). Teksto laukų dydžio keisti nepatartina. Pasviruoju šriftu parašyti klausimai, į kuriuos mokiniams rekomenduojama atsakyti. Apie ką turėtų būti rašoma dienoraštyje, primenama geltonoje kortelėje, kurią prieš pradėdant rašyti reikėtų ištrinti, kad neužimtų rašymui skirtos vietos. Kaip ištrinti kortelę, paaiškinta kortelėje pasviruoju šriftu.

The image shows a two-page Word document template titled "Mokėjimo mokyti pažangos stebėjimo dienoraštis".

- Left Page:**
 - Title: Mokėjimo mokyti pažangos stebėjimo dienoraštis
 - Date field: Data
 - Green section: "Kas įvyko?" with a question about the first step of the learning process.
 - Orange box: "Rašydami dienoraštį pasvarstykite, kaip jums sekasi tobulinti savo mokymai." (When writing the diary, consider how you are succeeding in improving your learning.)
 - Pink section: "Kaip sekasi?" with a question about the second step of the learning process.
- Right Page:**
 - Blue section: "Kas toliau?" with a question about the third step of the learning process.
 - Bar chart: A colorful bar chart at the bottom of the page.

15 pav. Pažangos stebėjimo dienoraščio šablonas.

Jeigu mokiniams patinka rašyti ranka, dienoraščio šabloną galima atspausdinti prieš tai ištrynus geltoną kortelę.

Dienoraščio įrašus galima kaupti elektroninėje laikmenoje arba atspausdinti, susegti į aplanką.

Atskirų pažangos stebėjimo įrankio mokymosi objektų panaudojimo metodinės rekomendacijos

Pažangos stebėjimo minčių žemėlapis (5–6 kl.)

Minčių žemėlapi rekomenduotina naudoti ugdant ir stiprinant mokinių mokymosi pažangos stebėjimo gebėjimus.

Prieš skirdami mokiniams užduotį paklauskite, ar jie žino, kas yra minčių žemėlapis, kam jis naudojamas, kaip jį sukurti. Jei mokiniai nežino, paaiškinkite (žr. naudotojo vadovą).

Prieš kurdami mokymosi pažangos stebėjimo minčių žemėlapi mokiniai turi prisiminti, koks buvo jų išsikeltas mokymosi tikslas, kokio rezultato jie ketino siekti, kokius darbus suplanavo atlikti ir kada numatė tai padaryti. Jei mokiniai, prieš pradėdami mokymosi veiklą, buvo parengę veiklos planą ar sudarę veiklos planavimo minčių žemėlapi, dabar, kuriant mokymosi pažangos stebėjimo minčių žemėlapi, rekomenduotina jais naudotis ir nustatyti, kiek pažengta įgyvendinant planą.

Pasiūlykite mokiniams pasirinkti, ką užrašyti minčių žemėlapio debesėlyje: stebimą mokymosi pažangą, išsikeltą mokymosi tikslą, atliekamo darbo pavadinimą ar numatytą darbo rezultatą.

Sudarydami mokymosi pažangos stebėjimo minčių žemėlapi, mokiniai turi tarsi stabtelėti mokymosi procese ir pagalvoti, ką jiems jau pavyko atlikti, kaip sekasi laikytis darbų plano, kas rodo, kad einama teisingu keliu, kokią jie pastebi pažangą, kokius mokėjimo mokytis gebėjimus patobulino, kaip jautėsi atlikdami užduotis, su kokiais sunkumais susidūrė ir ką reikėtų keisti, kad darbas būtų atliktas gerai ir tikslas pasiektas laiku.

Priminkite mokiniams, kad vaizdai yra ne mažiau svarbūs už žodžius, patarkite į minčių žemėlapi iš galerijos įkelti paveikslėlių, kurie atitiktų užrašomas mintis. Pavyzdžiui, didinamasis stiklas – mokymosi pažangos stebėjimas; smėlio laikrodis – darbų plano laikymasis; lankas su strėle – dar neatlikti į tikslą vedantys darbai; prismeigti popieriaus lapeliai – smulkūs darbai, kuriuos dar reikia padaryti; berniukas, šokantis per kliūtį, – kilusios arba įveiktos kliūtys; labirintas – sprendimai, kaip įveikti sunkumus; veidrodis – patirti jausmai; skrynia – įgytos žinios, patobulinti gebėjimai; žali ir raudoni delniukai – sėkmės ir problemos.

Patarkite mokiniams sukurtą minčių žemėlapi išsaugoti kompiuteryje darbiniu (XML) formatu, kad prireikus galėtų jį pataisyti ar papildyti.

Aptarkite su mokiniais, kada ir kaip dažnai reikėtų fiksuoti mokymosi pažangą, kiek mokymosi pažangos stebėjimo minčių žemėlapių būtų prasminga sudaryti, kol mokymosi tikslas bus pasiektas.

Kai darbas bus atliktas ir mokymosi tikslas pasiektas, patarkite mokiniams sudarytus mokymosi pažangos stebėjimo minčių žemėlapius naudoti atliekant refleksiją ir apmąstant, kaip jiems sekėsi siekti išsikeltą tikslą, ko jie išmoko, kokius mokėjimo mokytis gebėjimus patobulino, ką kitą kartą darytų kitaip.

Pažangos stebėjimo minčių žemėlapis (7–8 kl.)

Minčių žemėlapi rekomenduotina naudoti ugdant mokinių mokėjimo mokytis pažangos stebėjimo gebėjimus.

Prieš skirdami mokiniams užduotį paklauskite, ar jie žino, kas yra minčių žemėlapis, kam jis naudojamas, kaip jį sukurti. Jei mokiniai nežino, paaiškinkite (žr. naudotojo vadovą).

Minčių žemėlapi rekomenduotina sudaryti tada, kai mokiniai jau yra atlikę bent vieno iš diagnostinio mokėjimo mokytis įrankio („Kodėl mokausi?“, „Ko mokausi?“, „Kaip mokausi?“ ar „Kaip sekasi?“) klausimynų užduotis, rezultatus aptarę su mokytoju, išsikėlę mokymosi tikslą, numatę žingsnius jam pasiekti ir įgyvendina šį tikslą. Jei mokiniai buvo sudarę darbų planavimo minčių žemėlapi, skirtą mokymosi tikslui išsikelti, dabar patarkite jiems pagalvoti, kaip sekasi įgyvendinti šį planą.

Kurdami mokymosi pažangos stebėjimo minčių žemėlapi mokiniai turi tarsi stabtelėti ir pagalvoti, ką jiems jau pavyko atlikti siekiant išsikeltą tikslą, kaip jie jaučiasi atlikdami numatytus darbus, kas rodo, kad einama teisingu keliu, kokią pažangą, tobulindami mokėjimo mokytis gebėjimus, jie pastebi įvairių dalykų pamokose ir per neformaliojo ugdymo veiklas, su kokiais sunkumais susidūrė, kas dar trukdo siekti geresnių mokymosi rezultatų, kokius mokėjimo mokytis gebėjimus dar reikia patobulinti, ką keisti.

Priminkite mokiniams, kad vaizdai yra ne mažiau svarbūs už žodžius, patarkite į minčių žemėlapi iš galerijos įkelti paveikslėlių, kurie atitinka užrašomas mintis. Pavyzdžiui, voratinklis ar didinamasis stiklas – mokymosi pažangos stebėjimas; fotoaparatas – pasiektos mokymosi pažangos įrodymų fiksavimas; kartu besimokanti mokinių grupė – gebėjimas mokytis su kitais ir iš kitų, pasitikėti savo jėgomis, pasirinkti tinkamus mokymosi būdus; biblioteka ir kompiuteris – gebėjimas naudotis įvairiais informacijos šaltiniais; mokiny, bendraujantis su vyresniu žmogumi, – mokymosi pažangos aptarimas, gebėjimas kreiptis pagalbos, jei kyla sunkumų; popieriaus lapas su pažymėtais darbais ar kalendorius – gebėjimas dirbti pagal planą; vingiuotas kelias ar labirintas – įveiktos kliūtys; spyna ir jai pritaikytas raktas – surasti sprendimai, įgyti gebėjimai; obelis su žiedais ir vaisiais – pasiekti rezultatai ir galimybė tobulėti, linksmos / liūdnos akys ar veidrodis – jausmai, patirti atliekant užduotis, ir pan.

Patarkite mokiniams sukurtą minčių žemėlapi išsaugoti kompiuteryje darbiniu (XML) formatu, kad prireikus galėtų pataisyti ar papildyti.

Aptarkite su mokiniais, kada ir kaip dažnai reikėtų fiksuoti mokymosi pažangą. Patarkite mokiniams, siekiantiems išsikelti mokymosi tikslo, sudaryti ne vieną, o kelis mokymosi pažangos stebėjimo žemėlapius, pavyzdžiui, įgyvendinus numatytą mokymosi žingsnį, skirtinguose mokymosi kontekstuose ir kt.

Kai mokymosi tikslas bus pasiektas, patarkite mokiniams sudarytus mokymosi pažangos stebėjimo minčių žemėlapius naudoti atliekant refleksiją.

Mokėjimo mokyti pažangos stebėjimo dienoraštis 5–8 kl.

Mokėjimo mokyti pažangos stebėjimo dienoraštis turėtų paskatinti mokinius giliau apmąstyti savo mokymąsi: kas jiems sekasi, kokius mokymosi būdus jie yra gerai įvaldę ir ką savo mokymesi dar norėtų patobulinti.

Mokėjimo mokyti pažangos stebėjimo dienoraštį rekomenduojama rašyti tada, kai mokiniai jau yra atlikę nors vieno diagnostinio mokėjimo mokyti įrankio („Kodėl mokausi?“, „Ko mokausi?“, „Kaip mokausi?“, „Kaip sekasi?“) užduotis, rezultatus aptarę su mokytoju, išsikėlę mokymosi tikslą, numatę žingsnius jam pasiekti ir jau pradėję juos įgyvendinti.

Patarkite mokiniams pasirinkti laikotarpį, per kurį jie dienoraštyje aprašys savo mokėjimo mokyti pažangą. Mokiniai galėtų stebėti, kaip jie tobulina mokymosi gebėjimus per įvairių dalykų pamokas, atlikdami namų užduotis, nepamokinėje veikloje, savo pasirinktoje mėgstamoje veikloje. Galite pasiūlyti mokiniams, per kurią veiklą jie turėtų stebėti savo mokėjimo mokyti pažangą, arba leiskite patiems pasirinkti, kurios srities mokėjimo mokyti pažangą jie stebės. Aptarkite su mokiniais, kada ir kaip dažnai dienoraštyje reikėtų užrašyti savo pastebėjimus. Paaiškinkite, kad didesnis poveikis būna tada, kai mokiniai rašo dažnai – du arba tris kartus per savaitę. Dienoraščio rašymas gali būti pamokos apibendrinimo užduotis arba namų darbas.

Sutarkite su mokiniais dėl bendrų mokėjimo mokyti pažangos stebėjimo dienoraščio rašymo principų. Pavyzdžiui:

- Dienoraštis – tai laisvi, o ne nugludinti, suredaguoti pasvarstymai. Mąstymas yra svarbiau negu rašymo forma.
- Dienoraščio įrašai kaupiami elektroninėje laikmenoje arba atspausdinami, susegami į aplanką. Jeigu patinka, galima rašyti ranka ant atspausdintų dienoraščio šablonų.
- Dienoraštyje trumpai aprašoma įvairių dalykų pamokose ir per nepamokines veiklas pastebėta mokėjimo mokyti pažanga.
- Mokytojas periodiškai perskaito dienoraščio įrašus, atsiliepia į mokinių mintis.

Siūloma rašyti trijų dalių struktūruotą dienoraštį. Pirmojoje dalyje „Kas įvyko?“ mokiniai trumpai aprašo situaciją: per kurią pamoką ar nepamokinę veiklą tobulino mokėjimo mokyti gebėjimą, ką reikėjo atlikti, ką darė norėdami gerai atlikti užduotį, kokius mokymosi būdus naudojo. Antrojoje dalyje „Kaip sekėsi?“ mokiniai rašo savo mintis: kokie mokymosi būdai pateisino lūkesčius, ką pavyko atlikti savarankiškai ir gerai, kada reikėjo pagalbos, kas buvo sunku, kaip įveikė sunkumus, kaip jautėsi, iš kokių klaidų galėtų pasimokyti. Trečiojoje dalyje „Kas toliau?“ mokiniai numato artimiausius žingsnius, ką ketina keisti savo mokymesi, kokius naujus mokymosi būdus norėtų išbandyti, pasižymi klausimus apie savo mokymąsi, kuriuos norėtų užduoti mokytojui, draugui, tėvams ar kt. Mokiniai užrašo, kokios pagalbos jiems reikia ir kur jos ieškos, pavyzdžiui, prašys mokytojo, draugų, tėvų.

Mokytojas taip pat turėtų rašyti trijų dalių dienoraštį ir jame užrašyti savo pastebėjimus apie mokinių mokėjimo mokyti pažangą. Retsykiais mokytojas turėtų mokiniams perskaityti savo pastabas,

kurias pasižymėjo dienoraščio dalyje „Kaip sekėsi?“ Taip mokytojas parodys, kad domisi mokinių mokymosi gebėjimais, atskleis jų svarbą pasidalydamas savo mintimis ir kartu su mokiniais priims bendrus sprendimus.

Kai mokymosi tikslas bus pasiektas, patarkite mokiniams pasinaudoti dienoraščio įrašais atliekant refleksiją ir ieškant atsakymų į klausimus: kas jiems buvo svarbu, kodėl tai buvo svarbu, ką jie pastebėjo, ką tai sako apie juos pačius, kaip jie panaudos įžvalgas, kokie bus tolesni mokymosi uždaviniai.

Prieš pradedant mokiniams rašyti mokėjimo mokytis pažangos stebėjimo dienoraštį, pasiūlykite jiems išklausti įgarsintą tekstą „Kas yra dienoraštis?“ interneto svetainėje „Lietuvių kalba 7–8 klasėms.“

(http://lietuviau7-8.mkp.emokykla.lt/lt/mo/praktika_ir_kuryba/kas_yra_dienorastis/)

REFLEKSIJOS ĮRANKIO PANAUDOJIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS

Refleksijos įrankio paskirtis

Mokiniam svarbu suprasti, kad jų mokymosi patirtis yra vertinga, nes gali padėti įžvelgti ir numatyti tinkamiausius mokymosi kelius. Refleksija nuo įprasto įsivertinimo iš esmės skiriasi tuo, kad apmąstomas ne tik mokymosi rezultatas, bet ir tai, kaip jis buvo pasiektas, daromi besimokančiojo patirtimi grįsti sprendimai dėl tolesnių mokymosi žingsnių.

Mokėjimo mokytis refleksijos įrankio paskirtis – padėti mokiniams apmąstyti savo mokymosi veiklą ir suprasti, kas kiekvienam iš jų buvo svarbu ir naudinga mokantis, ką jie sužinojo apie savo gebėjimus mokytis ir kokius mokymosi gebėjimus dar turi sustiprinti, kad mokymosi rezultatai būtų geresni. Atlikdami užduotis mokiniai bus skatinami prisiminti, ką ir kaip išmoko, sužinojo, atliko, įvardyti mokymosi sėkmes ir kilusius sunkumus, pastebėti savo klaidas ar netikslingus veiksmus, numatyti, ką kitą kartą galima būtų daryti kitaip. Šis įrankis padės mokiniams geriau pažinti save, savo asmenines savybes, mokymosi įpročius ir ugdyti savarankiško mokymosi gebėjimus.

Mokinių refleksija – puikus grįžtamasis ryšys mokytojui. Ji padeda ne tik geriau pažinti mokinius, bet ir apmąstyti savo kaip mokytojo veiklą, numatyti tobulintinas sritis.

Refleksijos įrankio struktūra

Refleksijos įrankį sudaro šeši mokymosi objektai (MO), skirti 5–8 kl. mokiniams. Tai dienoraštis, interviu, komiksas, minčių žemėlapis, istorija ir rašinys (žr. lentelę).

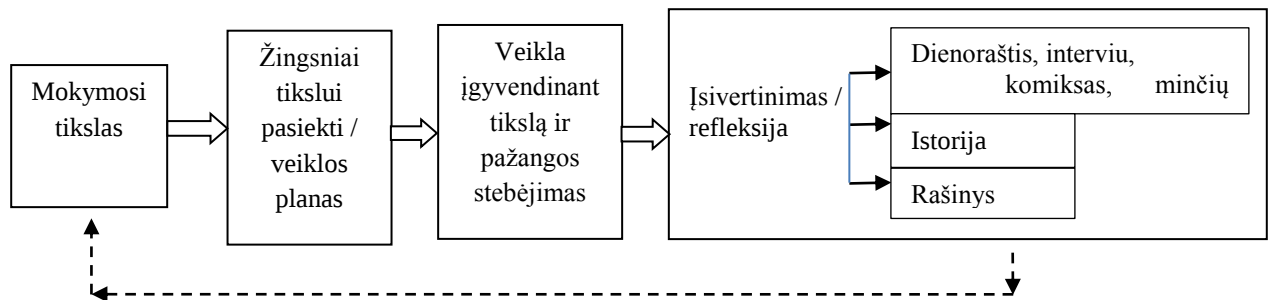
Lentelė. Refleksijos įrankį sudarančių MO tipai ir paskirtis.

MO tipas	MO skaičius	Paskirtis
Dienoraštis	1 MO 5–8 klasėms	Padėti mokiniams apmąstyti savo mokymąsi, suprasti, kaip, kada ir ką išmoko, įvertinti padarytą pažangą, mokymosi įpročius, asmenines savybes ir pasiektus rezultatus, numatyti, ką dar reikėtų daryti, kad geriau sektųsi mokytis.
Interviu	1 MO 5–8 klasėms	
Komiksas	1 MO 5–8 klasėms	
Minčių žemėlapis	1 MO 5–8 klasėms	
Istorija	1 MO 5–8 klasėms	Padėti mokiniams apmąstyti savo mokymosi patirtį, kuri išryškėjo susidūrus su sunkumais; padėti mokiniams suvokti, kas buvo sudėtinga, ką tada darė, kaip ieškojo sprendimo; suprasti, ką vertėtų išmokti daryti, kad kitą kartą sektųsi geriau, kokios pagalbos reikėtų ieškoti.
Rašinys	1 MO 5–8 klasėms	Padėti mokiniams prisiminti, kas jiems labiausiai pasisekė šiais mokslo metais ir suvokti, kodėl tai yra sėkmė, atskleisti, kokie mokėjimo mokytis gebėjimai, mokymosi metodai ir įpročiai, išsiugdytos asmeninės savybės padėjo tai pasiekti.

Refleksijos įrankio naudojimas

Refleksija apima tiek mokymosi patirties aprašymą (ką padarė, ko ir kaip išmoko ir kaip jautėsi), tiek mokymosi patirties apmąstymą (kas sekėsi gerai, o kas ne taip gerai, ką kitą kartą galėtų padaryti geriau). Kadangi pats žodis „refleksija“ mokiniams gali būti nesuprantamas, prieš pradedant naudoti refleksijos MO, vertėtų mokiniams ne tik paaiškinti šio žodžio reikšmę, bet ir kartu aptarti, kodėl refleksija yra svarbi mokymosi proceso dalis.

Refleksijos įrankį tikslinga naudoti tada, kai mokiniai atlieka kokią nors atsakingą užduotį, sudėtingą darbą, baigia tam tikrą mokymosi etapą. Refleksijos įrankio užduotys padės mokiniams apmąstyti nueitą mokymosi kelią nuo mokymosi tikslo išsikėlimo, žingsnių tikslui pasiekti numatymo, veiklos siekiant tikslo iki refleksijos (žr. 16 pav.).

16 pav. Nuo mokymosi tikslo iki refleksijos.

Kuriuos refleksijos MO, kada ir kaip dažnai naudoti, turėtų nuspręsti mokytojas, pasitaręs su mokiniais. Renkantis MO derėtų atsižvelgti į mokinių patirtį ir gebėjimus, mėgstamas veiklas, mokinio mokymosi stilių.

Refleksijos dienoraštis, interviu, komiksas ir minčių žemėlapis yra alternatyvūs MO. Jų paskirtis – padėti mokiniui apmąstyti mokymosi procesą ir rezultatus. Minčių žemėlapi siūloma naudoti su mokiniais, kurie mėgsta braižyti schemas, struktūrinti, sieti idėjas. Dienoraštį galėtų rašyti tie mokiniai, kuriems nesudėtinga mintis išreikšti raštu, kuriems patinka gilesni apmąstymai, atviras ir įžvalgus bendravimas raštu su savimi, kurie nori raštu pateikti klausimus mokytojui, draugui, tėvams ir sulaukti atsakymų. Interviu patariama naudoti mokiniams, kurie mėgsta kalbėti, moka formuluoti savo mintis ir nori dalytis savo patirtimi bei įžvalgomis. Komiksą³ patariama kurti mokiniams, kurie geba ir kuriems įdomu mokymosi patirtį perteikti vaizdais, taip pat tiems, kam nepatinka daug rašyti.

Refleksijos istoriją siūloma rašyti mokiniams, kurie sutrinka patekę į neįprastą mokymosi situaciją, nežino, kaip elgtis susidūrus su sunkumais ar patyrus nesėkmę. Istorijos kūrimas mokiniams padėtų suvokti, kas jiems sekasi sunkiausiai, kaip jie galėtų rasti išeitį iš susidariusios padėties, kuo įgyta patirtis pamokanti, vertinga.

Refleksijos rašinį siūloma rašyti apmąstant tam tikrą mokymosi etapą ir išskiriant savo sėkmę tame etape – tai, ką verta išlaikyti ir stiprinti.

Reflektuojant savo mokymąsi, dėmesys turi būti skiriamas ne tik tam, ar buvo pasiektas mokymosi tikslas (nors tai labai svarbu), bet ir giliam paties mokymosi proceso apmąstymui – ką mokinys darė, kad pasiektų šį tikslą, ypač tada, kai susidūrė su sunkumais ar kliūtimis.

³ Trumpą paaiškinimą, kas yra komiksas, galima rasti interneto svetainėje „Lietuvių kalba 5–6 klasėms“, http://lietuviu5-6.mkp.emokykla.lt/lt/mo/zinynas/tekstu_kurimo_laboratorija_komikso_konstrukcijos/.

Ką išmokau, atlikau?
Kas buvo svarbu?
Kas buvo naudinga?
Ką pavyko atlikti gerai?
Kas rodo, kad atlikau gerai?
Ką pavyko atlikti savarankiškai?
Kokius mokymosi gebėjimus sustiprinau?
Kuo labiausiai džiaugiuosi?
Kokie pasirinkti mokymosi būdai buvo naudingi?
Kokių sunkumų kilo?
Kokius savo neteisingus veiksmus ar klaidas pastebėjau?
Kaip įveikiau kilusius sunkumus?
Kieno ir kokios pagalbos prireikė?
Kaip jaučiausi?
Ką kitą kartą galima būtų daryti kitaip?
Kokius mokėjimo mokytis gebėjimus reikėtų sustiprinti?
Kokios ir kieno pagalbos reikėtų?
Kur ir kada galima būtų taikyti įgytą patirtį?

Visuose refleksijos MO yra pateikiami mokymosi uždaviniai, užduotis ir patarimai mokiniui, kaip atlikti užduotį. Kadangi užduotys nėra susietos su konkrečiais mokomaisiais dalykais ar mokymosi situacija, visi MO tinka apmąstyti savo mokymąsi ne tik 5–8 klasių, bet ir aukštesniųjų klasių mokiniams.

Refleksijos dienoraščio, kaip ir mokymosi pažangos stebėjimo dienoraščio, šablonas yra *MS Word* dokumentas. Jį sudaro keli teksto laukai (žr. 17 pav.). Rašyti galima vieną kartą spustelėjus kairiuoju pelės klavišu tekstą ar tuščioje eilutėje, kai teksto laukas tampa aktyvus (atsiranda punktyras). Teksto laukų dydžio keisti nepatartina. Pasviruoju šriftu parašyti klausimai, į kuriuos mokiniams rekomenduojama atsakyti.

[illegible]

30

Mokymosi interviu šablonas taip pat yra *MS Word* dokumentas (žr. 18 pav.), tačiau jame pateikiami klausimų pavyzdžiai apima kelis mokymosi aspektus, kuriems aptarti bei užrašyti pašnekovo atsakymus reikėtų gerokai daugiau laiko negu rekomenduojama skirti vienam interviu (žr. toliau pateikiamas mokymosi interviu metodines rekomendacijas). Todėl mokiniai, pasinaudodami šablone pateikiama interviu struktūra ir klausimų pavyzdžiais, galėtų susikurti panašų šabloną – jie turėtų įrašyti savo klausimus arba palikti tik tinkamus šablono klausimus.

18 pav. Mokymosi interviu šablonas.

Refleksijos rašinio „Mano sėkmės istorija“ šablone pateikiama rekomenduotina rašinio struktūra ir klausimai, į kuriuos mokiniui siūloma atsakyti aprašant savo mokymosi sėkmę (žr. 19 pav.). Kadangi tokiam šablone būtų nepatogu rašyti, nes tekstas gali būti rašomas tik testo laukuose, be to, sunku numatyti rašinio apimtį, mokinys turėtų atsidaryti naują dokumentą ir jame sukurti savo mokymosi sėkmės istoriją pasinaudodamas šablone pateikiama rašinio struktūra ir klausimais.

19 pav. Refleksijos rašinio „Mano sėkmės istorija“ šablonas.

Komikso ir istorijos pradiname lange pateikiama užduotis ir laukai, kuriuose reikia įrašyti autoriaus vardą ir pavardę, kuriamos istorijos ar komikso pavadinimą (žr. 20 pav.).

a

b

20 pav. Komikso (a) ir istorijos (b) kūrimo pradžios langai.

Spustelėjus mygtuką „Kurti komiksą“ ar „Kurti istoriją“ patenkama į komikso / istorijos kūrimo langą (žr. 21 pav.).

21 pav. Komikso (a) ir istorijos (b) kūrimo langai.

Kaip kurti komiksą ir istoriją, išsamiau paaiškinta MMKVI naudotojo vadove. Tikėtina, kad dauguma mokinių jau bus kūrę istorijas ir komiksus naudodamiesi interneto svetainių, skirtų mokytis lietuvių kalbos, geografijos, saugos ir sveikatos 5–6 ir 7–8 klasėse, istorijos ir komikso mokymosi objektais. Todėl technologinis istorijos ir komikso kūrimo procesas mokiniams neturėtų būti nesuprantamas ar labai sudėtingas. Trumpi paaiškinimai, ką vaizduoja siūlomos aplinkos, detalių reikšmė, klausimai, į kuriuos mokinys galėtų atsakyti kurdamas komiksą ar istoriją, pateikiami „Pagalboje“ (atidaroma spustelėjus mygtuką „Pagalba“).

Gerėjant mokinių reflektavimo gebėjimams ir didėjant jų patirčiai naudotis skaitmeninėmis mokymosi priemonėmis, jiems turėtų kilti vis mažiau klausimų, kaip tinkamai pasinaudoti mokymosi refleksijai skirtais mokymosi objektais.

Atskirų refleksijos įrankio mokymosi objektų panaudojimo metodinės rekomendacijos

Mokėjimo mokytis refleksijos dienoraštis

Mokėjimo mokytis refleksijos dienoraštis padės mokiniams apmąstyti mokymosi veiklą: kas kiekvienam iš jų asmeniškai buvo svarbu ir naudinga, į ką atkreipė dėmesį, kodėl buvo svarbu, ką tai sako jiems patiems apie jų mokymąsi, kas pavyko, ką kitą kartą būtų galima daryti kitaip. Refleksijoje ir rašydamas dienoraštį mokinys pirmiausia mąsto apie save, savo sėkmes, sunkumus, naujus siekius.

Rašydami refleksijos dienoraštį mokiniai turėtų prisiminti, kokį mokymosi mokytis tikslą jie buvo išsikėlę ir mąstyti apie tai, kaip pavyko jį pasiekti. Pavyzdžiui, atlikęs pamokų ar neformalių veiklų užduotis mokinys gali apmąstyti ir parašyti, kokių naujų mokymosi gebėjimų įgijo ar sustiprino anksčiau įgytus, ką dar reikėtų tobulinti ir pan. Patys mokiniai gali nuspręsti, kada rašys mokėjimo mokytis refleksijos dienoraštį, tačiau mokytojas kartu su mokiniais gali sutarti, kuriuo laiku jie rašys dienoraštį. Patartina skatinti mokinius rašyti dienoraštį, kai jie:

- atliko atsakingą ar ilgalaikę užduotį;
- parašė įskaitinį darbą ir gavo mokytojo įvertinimą;
- mokydami patyrė sėkmę ar nusivylimą;
- baigė ir pristatė projektinį darbą ar kūrybinę užduotį;
- ketina apmąstyti trimestro arba pusmečio pasiekimus ir kt.

Pavyzdžiui, baigęs ir pristatęs projektinį darbą mokinys apmąsto, kokius mokėjimo mokytis gebėjimus sustiprino atlikdamas šią veiklą, numato, kaip galėtų toliau panaudoti įgytus gebėjimus.

Dienoraštį mokinys gali rašyti ir tam tikrą sutartą laikotarpį, pavyzdžiui, vieną trimestrą ar pusmetį, kai įvyksta kas nors svarbaus mokantis mokytis.

Pasiūlykite mokiniams rašyti trijų dalių mokėjimo mokytis refleksijos dienoraštį.

Pirmojoje dalyje „Kas įvyko?“ mokiniai, taikydami metodą „Įsivaizduojamas filmas“, prisimins, ką ir kaip išmoko, atliko, sužinojo, kaip jautėsi. Pasiūlykite mokiniams pasvarstyti, kodėl jiems tai svarbu.

Antrojoje dalyje „Ką supratau?“, taikydami metodą „Teigiama ir neigiama“, mokiniai įvardys mokymosi sėkmes ir kilusius sunkumus. Šioje dalyje mokiniai, analizuodami mokymosi veiklą, ieškos atsakymų į klausimus: Kas sekėsi gerai? Iš ko jie suprato, kad sekėsi gerai? Kokie pasirinkti mokymosi būdai buvo naudingi? Kodėl mokiniai mano, kad jie buvo naudingi? Ko nepavyko atlikti savarankiškai? Ką darė susidūrę su sunkumais, kad pasiektų tikslą? Kokias savo klaidas ar neteisingus veiksmus pastebėjo? Kokios asmeninės savybės padėjo ar trukdė mokytis? Ką suprato apie savo mokymosi gebėjimus? Ką suprato apie save?

Trečiojoje dalyje „Kas toliau?“ mokiniai įvardys, kokius mokymosi gebėjimus ir išsiugdytas asmenines savybes, padedančias mokytis, jie jau gali įsidėti į „mokymosi patirties lagaminą“ ir pasvarstys, kokiose kitose mokymosi veiklose jie galėtų sėkmingai taikyti šiuos įgytus gebėjimus ir asmenines savybes. Taip pat mokiniai numatys, kokias asmenines savybes ir mokymosi gebėjimus reikia sustiprinti, kad mokymosi rezultatai būtų dar geresni.

Jei mokiniai, siekdami išsikeltos mokymosi tikslo ir stebėdami mokėjimo mokytis pažangą, kūrė mokėjimo mokytis pažangos stebėjimo minčių žemėlapius ar rašė dienoraštį apie pažangą, refleksijos

dienoraštyje galėtų būti apibendrintos anksčiau užsirašytos mintys. Patarkite mokiniams, prieš rašant mokėjimo mokyti refleksijos dienoraštį, paanalizuoti ir atsižvelgti į ankstesnius įrašus: kaip sekėsi įgyvendinti išsikeltus tikslus ir suplanuotus darbus, kokius mokėjimo mokyti gebėjimus mokiniai sustiprino, kas pasikeitė.

Mokytojams rekomenduojama perskaityti mokinių mokėjimo mokyti refleksijos dienoraščių įrašus ir atsilipti į mokinių mintis komentaru. Taip pat gali būti organizuojami individualūs pokalbiai, minčių pasidalijimas klasėje ar nedidelėmis grupėmis.

Dienoraščio įrašai gali būti atliekami elektroninėje laikmenoje arba rašomi ant atspausdintų dienoraščio šablonų. Dienoraščio įrašus rekomenduojama kaupti elektroniniame aplanke (žr. „Mokėjimo mokyti kompetencijos vertinimo aplanko sukūrimo metodinės rekomendacijos“) ar atspausdintus lapus susegti į aplankus.

Jei mokiniai nežino, kaip rašyti dienoraštį, patarkite jiems išklausyti įgarsintą tekstą „Kas yra dienoraštis?“ interneto svetainėje „Lietuvių kalba 7–8 klasėms“ (http://lietuviau7-8.mkp.emokykla.lt/lt/mo/praktika_ir_kuryba/kas_yra_dienorastis/).

Refleksijos interviu

Interviu metodas taikomas siekiant rinkti informaciją ir ją dalytis. Mokymosi interviu tikslas – giliai, visapusiškai ir kryptingai apmąstyti mokymosi procesą, dalytis ir keistis mokymosi patirtimi. Rengdamiesi interviu ir bendraudami su pašnekovais mokiniai mokosi analizuoti įvairius mokymosi proceso aspektus, kalbėti apie mokymąsi. Tai padeda jiems tarsi iš šalies pažvelgti į savo mokymąsi ir geriau suvokti save kaip besimokantįjį: suprasti, kaip, kada ir ką išmoko, įvertinti padarytą pažangą, mokymosi įpročius ir būdus, asmenines savybes ir pasiektus rezultatus, numatyti, ką reikėtų daryti, kad geriau sektųsi mokytis. Per interviu mokiniai taip pat mokosi kultūringai bendrauti, palaikyti pokalbį ir nenukrypti nuo temos.

Nusprendus mokymosi refleksijai naudoti interviu metodą, reikėtų su mokiniais iš anksto aptarti, kas yra interviu, kuo jis gali būti naudingas apmąstant savo mokymąsi. Mokymosi refleksija taikant interviu metodą bus naudinga tik tada, jei mokiniai bus atviri ir nuoširdūs, nekritikuos vieni kitų išsakytų minčių, interviu vyks draugiškoje ir pasitikėjimu grįstoje aplinkoje.

Interviu metodą galima naudoti bet kokio dydžio grupėje, ją dalijant į mažesnes 3–4 asmenų grupes. Vienam interviu skiriama apie 20 min.

Kad interviu netruktų per ilgai, rekomenduojama, kad atskirose grupėse būtų kalbama apie skirtingus mokymosi aspektus – mokymosi reikšmės supratimą, mokymosi tikslus ir jų siekimą, mokymosi sėkmes, kylančius sunkumus ir jų įveikimą, mokymosi būdų pasirinkimą ir pan. Pirmiausia grupė turėtų aptarti pokalbio tikslą ir parengti interviu klausimus. Tačiau juos mokiniai gali parengti ir individualiai. Interviu šablone pateikiami klausimai yra tik rekomenduotini, mokiniai gali juos keisti ir papildyti savo sugalvotais. Jei interviu imama iš suaugusiojo, klausimai galėtų būti kitokie negu kalbantis su bendraamžiu.

Grupėse pasiskirstoma vaidmenimis.

1. Klausinėtojas. Užduoda pašnekovui klausimus remdamasis parengtais interviu klausimais. Jis turėtų reaguoti į pašnekovo atsakymus ir pagal juos koreguoti toliau užduodamus klausimus.

2. Pašnekovas. Išsamiai ir aiškiai atsako į jam užduodamus klausimus apie savo mokymąsi.

3. Žurnalistas. Suprantamai ir aiškiai užrašo atsakymus. Tai vertinga informacija. Prie sukauptos medžiagos galima po kurio laiko grįžti ir palyginti dabartinę mokymosi patirtį su ankstesniąja.

4. Stebėtojas. Stebi interviu eigą, perspėja kitus interviu dalyvius, jei nukrypstama nuo plano ar temos. Grupėse po tris mokinius šio vaidmens atlikėjo gali ir nebūti.

Pabaigus pirmąjį pokalbį, grupės nariai keičiasi vaidmenimis. Po to, kai jau visi grupės nariai apklausti, grupėje vyksta trumpas apibendrinimas. Tai padaryti padėtų tokie klausimai: Kuris vaidmuo labiausiai patiko, kuris labiausiai nepatiko? Kodėl? Kaip jautėtės kalbėdami apie savo mokymąsi? Ar įgavote naujos mokymosi patirties? Ką sužinojote apie savo ir kitų mokymąsi? Kas labiausiai nustebino ar pradžiugino? Ar pasiektas interviu tikslas? Pabaigus darbą grupėse naudinga pasidalyti mintimis visoje klasėje.

Interviu galima naudoti, jei su mokiniais sutarėte rašyti samprotaujamąjį rašinį „Mano sėkmės istorija“. Tuomet per interviu reikėtų kalbėtis apie tai, kas mokiniams buvo svarbu, kokius mokymosi įpročius, gebėjimus jie sustiprino, kokius mokymosi tikslus jie buvo išsikelę ir ar pavyko juos pasiekti, kokias mokymosi sėkmes jie šiais mokslo metais patyrė. Toks interviu padėtų mokiniams apmąstyti mokymosi veiklą, išsirinkti vieną reikšmingiausių pasiekimų ir rasti argumentų rašiniui.

Refleksijos minčių žemėlapis

Savo mokymosi patirties apmąstymas ir savęs vertinimas padeda mokiniams išsiaiškinti, ko ir kaip jie pasiekė mokydami, suprasti, kas jiems pavyko ar nepavyko ir kodėl, suvokti savo jausmus ir jų atsiradimo priežastis, numatyti, ką ir kaip darys toliau, kad pagerėtų jų mokymosi rezultatai. Apmąstydami savo mokymosi veiklas, emocines patirtis, daromą pažangą ir pasiekimus, mokiniai geriau pažįsta save, įgyja naujų žinių ir gebėjimų, padedančių veiksmingiau mokytis, skatina prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi.

Refleksijos minčių žemėlapis padės apmąstyti savo mokymąsi tiems mokiniams, kuriems patinka savo mintis užrašyti glaustai, jas sisteminti, išreikšti vaizdais.

Rekomenduokite refleksijos minčių žemėlapi kurti tada, kai mokiniai įgyvendino išsikelto mokymosi tikslą, atliko ilgalaikę užduotį, projektinį ar kūrybinį darbą, ketina apmąstyti trimestro arba pusmečio rezultatus.

Prieš skirdami mokiniams užduotį paklauskite, ar jie žino, kas yra minčių žemėlapis, kam jis naudojamas, kaip jį sukurti. Jei mokiniai nežino, paaiškinkite (žr. naudotojo vadovą).

Patarkite mokiniams nubrėžti bent tris pagrindines šakas.

Pirmojoje šakoje „Ką pasiekiau?“ rekomenduokite mokiniams paieškoti atsakymų į klausimus: Ką išmokau, atlikau? Kas buvo svarbu? Kas buvo naudinga? Ką pavyko atlikti gerai? Ką pavyko atlikti savarankiškai? Kokius mokymosi gebėjimus sustiprinau? Kuo labiausiai džiaugiausi?

Antroji šaka „Kaip mokiausi?“ skirta atsakyti į klausimus: Kokie pasirinkti mokymosi būdai buvo naudingi? Kokius sunkumų kilo? Kokius savo neteisingus veiksmus ar klaidas pastebėjau? Kaip įveikiau kilusius sunkumus? Kieno ir kokios pagalbos prireikė? Kaip jaučiausi?

Trečiojoje šakoje „Kas toliau?“ mokiniai turėtų pasvarstyti: Ką kitą kartą galima būtų daryti kitaip? Kokius mokėjimo mokytis gebėjimus reikėtų sustiprinti? Kokios ir kieno pagalbos reikėtų? Kur ir kada galima būtų taikyti įgytą patirtį?

Jei mokiniai, siekdami išsikelto mokymosi tikslo ir stebėdami mokėjimo mokytis pažangą, kūrė pažangos stebėjimo minčių žemėlapius ar rašė dienoraštį apie pažangą, refleksijos minčių žemėlapyje galėtų apibendrinti anksčiau užsirašytas mintis. Patarkite mokiniams prieš kuriant refleksijos minčių žemėlapi paanalizuoti ir atsižvelgti į ankstesnius įrašus: kaip sekėsi įgyvendinti išsikelto tikslus ir suplanuotus darbus, kokius mokėjimo mokytis gebėjimus mokiniai sustiprino, kas pasikeitė.

Priminkite mokiniams, kad minčių žemėlapyje reikšmė perteikiama vartojant kuo mažiau žodžių ir kad vaizdai yra ne mažiau svarbūs už žodžius. Pasiūlykite į minčių žemėlapi iš galerijos įkelti paveikslėlių, kurie iliustruotų užrašomas mintis. Pavyzdžiui, svarstyklės – mokymosi patirties įsivertinimas; berniukas, rodantis pakeltą nykštį – ką pavyko atlikti gerai, sėkmės, džiaugsmas;

berniukas su meškere ir pagauta žuvimi – įgyti gebėjimai; žaidimo langeliuose išdėstytos figūrėlės – teisingi sprendimai, žingsniai; mergaitė, laikanti šauktuką – kas buvo svarbu; mergaitė, nešanti pintinę su obuoliais – kas buvo naudinga; berniukas, nešantis klaustuką – sunkumai; sutvarstytas pirštas – pastebėtos klaidos; vaikai, tiesiantys vienas kitam rankas – pagalba; liūdnos ar linksmos akys – patirtos emocijos; laiveliu plaukiantys vaikai – kas toliau, kur ateityje būtų galima pritaikyti patirtį. Daugiau paveikslėlių aiškinimų žiūrėkite pažangos stebėjimo minčių žemėlapių 5–6 kl. ir pažangos stebėjimo minčių žemėlapių 7–8 kl. metodinėse rekomendacijose.

Jei mokiniai užduotį atliko grupėje, rekomenduokite jiems reflektuoti grupės darbą. Patarkite ne tik analizuoti pasiektus rezultatus, stipriąsias ir tobulintinas sritis, bet ir apmąstyti, kaip jiems pavyko grupėje pasiskirstyti užduotimis, atsakomybėmis, įvykdyti į(si)pareigojimus, sutarti, padėti vieni kitiems.

Patarkite mokiniams sukurtą minčių žemėlapių išsaugoti kompiuteryje, kad prireikus galėtų pataisyti ar papildyti.

Refleksijos komiksas

Mokėjimo mokytis refleksijos komiksas padės mokiniams apmąstyti kelią, kurį jie nuėjo, siekdami išsikeltų mokymosi tikslų: koks ilgas jis buvo, su kokiais sunkumais juo eidami susidūrė, kaip juos sprendė ir kokias iš to darė išvadas. Jeigu mokiniai jau yra naudoję kitus mokėjimo mokytis įsivertinimo įrankius (kūrę minčių žemėlapius, dienoraščius, istorijas, įsivertinimo „Voratinklį“), prieš imantis komikso paskatinkite juos peržiūrėti šią medžiagą. Tai padės mokiniams prisiminti, ko ir kaip mokėsi, kaip sekėsi, kokia veikla buvo naudingiausia mokantis, kodėl taip mano ir t. t. Mokiniai taip pat turėtų pasvarstyti, ar tikrai jie buvo tinkamai nusiteikę mokytis, kas jiems padeda ar trukdo užduotis atlikti geriau, ką reikėtų daryti kitaip ir t. t. Pripažinkite mokinių pasiekimus, sudarykite jiems sąlygas pademonstruoti savo sukurtus komiksus, pasidalyti įgyta mokymosi patirtimi. Labai svarbu pasirūpinti, kad mokymosi aptarimai, diskusijos, pristatymai vyktų savitarpio supratimu ir palaikymu grįstoje aplinkoje, mokiniai ir mokytojai būtų vieni kitiems atidūs, geranoriški, draugiški. Pastangų pripažinimas ir pozityvus vertinimas didina mokinių pasitikėjimą savo jėgomis, skatina būti savarankiškiems ir atsakingiems už savo mokymąsi.

Kuriant komiksą pasirenkamos aplinkos ir veikėjai. Siūlomos trys simboliškos aplinkos, vaizduojančios refleksijos procesą, o ketvirtoji – įprastinė mokinio darbo vieta. Mokiniai gali pasirinkti jiems tinkamiausias aplinkas. Veikėjai taip pat simboliški, vaizduojantys mintis ir patirtus jausmus. Mokiniai gali pasinaudoti „Pagalba“. Joje pateikiamas trumpas aplinkų prasmės paaiškinimas, klausimai, į kuriuos mokiniai turėtų atsakyti, žodžių junginiai savo mintims išreikšti.

Komiksą sudaro šešios scenos viename A4 formato lape. Jeigu kuriama istorija ilgesnė, ją galima tęsti kituose lapuose. Atsispausdinti galima ir po vieną komikso sceną. Komiksas išsaugomas suglaudintojo failo (ZIP) formatu.

Refleksijos istorija

Šį mokymosi objektą pritaikykite tiems mokiniams, kurie dažniau sutrinka ir nejaukiai jaučiasi patekę į jiems sudėtingą ar neaiškią mokymosi situaciją, nedrįsta klausti, ieškoti pagalbos. Istorijos kūrimas turėtų juos paskatinti mąstyti apie tai, kokios priežastys lemia mokymosi sėkmę ar nesėkmę, ką galėtų daryti, kur kreiptis pagalbos, kad išsiaiškintų, ką ir kaip turi atlikti. Mokiniams turėtų kuo tiksliau prisiminti visas įvykio, kuomet jis nepajėgė pats rasti sprendimo, detales. Paskatinkite pagalvoti, ar dabar, kai jo jausmai atslūgo, jis elgtųsi taip pat, kaip anuomet, ar yra kažkas, dėl ko ir

dabar jis jaučiasi nepatenkintas. Jokių būdų nekritikuokite mokinio – tegul atsiveria. Tada paskatinkite mokinį pagalvoti, ką galima buvo pakeisti, kas galėjo būti kitaip, iš kur mokinys apie tai žino, kas sutrukdė tuo pasinaudoti ir pan. Jeigu mokiniui pačiam sunkiai sekasi tai daryti, padėkite išvelgti kitus tos situacijos sprendimo būdus, galimybes (galima aptarti kitų mokinių panašios situacijos sprendimo patirtį). Tuomet leiskite mokiniui pačiam apsispręsti, ką jis kitą kartą darytų kitaip, susidūręs su panašia situacija. Nepamirškite pasiteirauti, kokios pagalbos mokinys tikisi iš jūsų, paprašykite jo prašymą jums suformuluoti raštu.

Kuriant istoriją pasirenkamos aplinkos, veikėjai ir detalės. Siūlomos trys simbolinės aplinkos, vaizduojančios sprendimų reikalaujančias situacijas ar sunkumus, kurių gali kilti mokantis. Jei mokiniui šios aplinkos netinka, jis gali pasirinkti tik spalvotą foną. Mokiniai taip pat gali pasinaudoti „Pagalba“. Joje pateikiama trumpas aplinkų ir detalių netiesioginės reikšmės paaiškinimas, taip pat klausimai, kuriais mokiniai gali pasinaudoti kaip planu apmąstydami situaciją.

Skaitydami mokinių istorijas ir pastebėję jų daromą pažangą, pasiūlykite išbandyti kitus refleksijos įrankius.

Refleksijos rašinys „Mano sėkmės istorija“

Mokiniam svarbu reflektuoti savo mokymosi sėkmes. Reikėtų mokinius skatinti, kad kiekvienas iš jų, apmąstęs savo mokymąsi mokykloje ar už jos ribų, prisimintų net mažiausią sėkmingai atliktą darbą ar jo dalį, pajustų, kad gali patirti sėkmę. Tai padeda ugdytis pasitikėjimą savimi ir stiprina mokymosi motyvaciją.

Mokėjimo mokyti refleksijos samprotavimo rašinys tema „Mano sėkmės istorija“ padės mokiniams apmąstyti savo mokymosi veiklą ir ją įsivertinus aprašyti, kas, jų nuomone, yra reikšmingiausias mokslo metų pasiekimas, analizuoti sėkmės priežastis. Rašydami mokiniai svarstys, kas kiekvienam iš jų buvo svarbu, kodėl jie šį pasiekimą ar rezultatą vadina sėkme, kokie sustiprinti ar įgyti mokymosi įpročiai ir gebėjimai jiems padėjo patirti sėkmę, kuo ši sėkmė svarbi ateičiai.

Paskatinkite mokinius prisiminti, kokius mokymosi tikslus jie buvo išsikėlę, kaip pavyko juos pasiekti. Jei, siekdami išsikeltą mokymosi tikslą, mokiniai stebėjo mokymosi pažangą, kūrė minčių žemėlapius, rašė pažangos stebėjimo ar refleksijos dienoraščius, dabar gali pasinaudoti išsaugotais įrašais. Tai padės jiems apmąstyti, kaip sekėsi atlikti suplanuotus darbus, kokius mokėjimo mokyti gebėjimus sustiprino, kas pasikeitė. Sukaupta medžiaga bus naudinga mokiniams rašinyje pagrindžiant savo teiginius.

Padėkite mokiniams prisiminti, kaip planuojami ir rašomi samprotaujamojo tipo rašiniai. Apie tai galite rasti informacijos interneto svetainėje „Lietuvių kalba 7–8 kl.“, pavyzdžiui, http://lietuviau7-8.mkp.emokykla.lt/lt/mo/praktika_ir_kuryba/rasinys1/scenario.24,position.1 (žr. „Patarimai mokiniui“).

Skirkite laiką, per kurį mokiniai, dirbdami poromis ar grupėmis, pasidalytų savo mokymosi sėkmės istorijomis, pasimokyti vieni iš kitų. Labai svarbu, kad mokymosi aptarimai vyktų savitarpio supratimo ir palaikymo atmosferoje, mokiniai būtų vieni kitiems atidūs, geranoriški, draugiški. Atviras ir nuoširdus pokalbis, mokinio pastangų pripažinimas ir pozityvus vertinimas didina mokinių pasitikėjimą savo jėgomis, skatina juos imtis atsakomybės už savo mokymąsi ir tobulėjimą.

SKAITMENINIO ĮSIVERTINIMO ĮRANKIO „VORATINKLIS“ PANAUDOJIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS

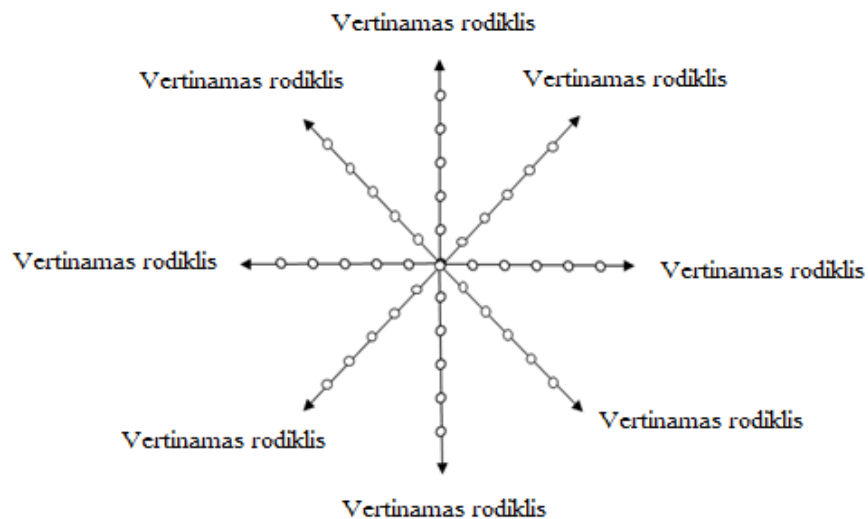
Įvadas

Įsivertinimo „voratinklis“ – vizualus grafinis veiklos rezultatų / pažangos (įsi)vertinimo būdas. Jis gali būti panaudojamas:

- darbui pamokoje (įsi)vertinti;
- stebėti ir fiksuoti mokymosi pažangą ilgesnį laikotarpį.

„Voratinklio“ diagramos struktūra

„Voratinklio“ diagramą sudaro iš vieno centro nubrėžtos ašys, kurių skaičius atitinka vertinamų rodiklių (nuostatų, gebėjimų, žinių ir supratimo) skaičių. Vertinimo skalė ašyse rodo vertinamų rodiklių intensyvumą (žr. 22 pav.).

22 pav. „Voratinklio“ diagramos grafinis vaizdas.

Skaitmeninio „voratinklio“ įrankio pagrindinės galimybės

Naudojantis skaitmeniniu įrankiu „Voratinklis“ galima:

- keisti diagramos ašių skaičių nuo 3 iki 8 ir vertinimo skalės intensyvumą nuo 1 iki 10;
- peržiūrėti ir redaguoti sukurtas diagramas (maksimalus diagramų skaičius viename faile – 6);
- sukurtas diagramas išsaugoti spausdintiniu (PDF) ar darbiniu (XML) formatais.

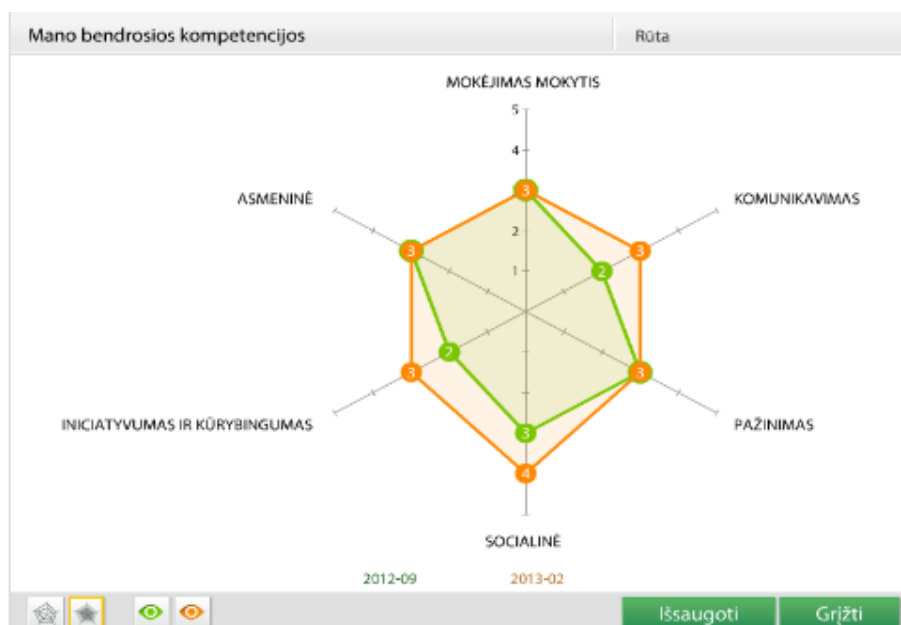
Skaitmeninio įrankio „Voratinklis“ panaudojimas

„Voratinklį“ įsivertinimui / įvertinimui gali panaudoti vienas mokinytis, mokinių grupė ar mokytojas. Kuriuos gebėjimus vertins ir kokia vertinimo skalė naudosis, mokiniai gali nuspręsti taramiesi su mokytoju arba savarankiškai. Kad įsivertinimas būtų mokiniams suprantamas ir prasmingas, reikėtų su mokiniais aptarti ir vertinimo kriterijus, ir pasirinktą vertinimo skalę. Tik gerai supratę, ką ir kaip įsivertins, mokiniai galės argumentuoti, kodėl pažymėjo vieną ar kitą vertinamo

kriterijaus dydį. Kad vertinimas padėtų mokiniams ir mokytojui išsiaiškinti, ko ir kaip reikia mokytis toliau, labai svarbu skirti laiko mokinių sudarytiems „voratinklams“ aptarti.

Toliau pateikiami skaitmeninio įrankio „Voratinklis“ panaudojimo pavyzdžiai.

Mokinys ar mokytojas gali stebėti pažangą, jei pasirinktus gebėjimus įsivertina ilgesniu laikotarpiu kelis kartus. (žr. 23 pav.). Pavyzdyje įsivertinama bendrųjų kompetencijų pažanga. Pasirinkta vertinimo skalė atitinka 5 kompetencijos pažangos lygius: 1 - *Pirmieji žingsniai*, 2 – *Einama teisinga kryptimi*, 3 – *Jau arti tikslo*, 4 – *Įgyjama kompetencija*, 5 - *Dar labiau tobulėjama*.⁴

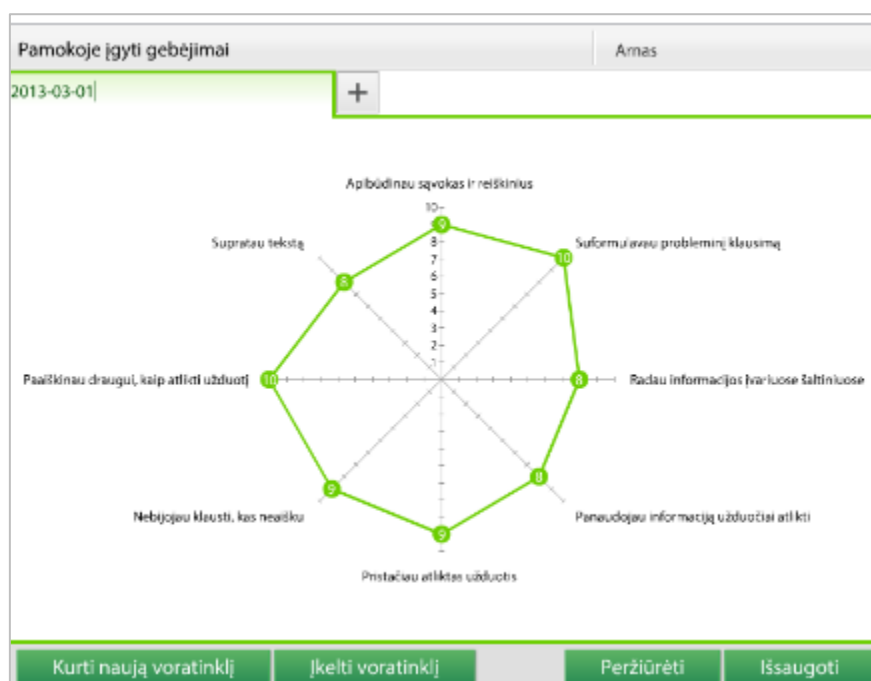

23 pav. Du įsivertinimai, rodantys, kaip kito bendrosios kompetencijos per pusmetį.

„Voratinklio“ įrankis taip pat gali būti naudojamas įsivertinti mokymąsi pamokoje. 24 ir 25 pav. pateikti mokinių mokymosi pamokoje įsivertinimo pavyzdžiai⁵. Pasirinkti vertinimo kriterijai atitinka pamokos uždavinį, o vertinimo skalė nuo 1 iki 10 – mokykloje naudojamą ir mokiniams gerai žinomą dešimties balų sistemą.

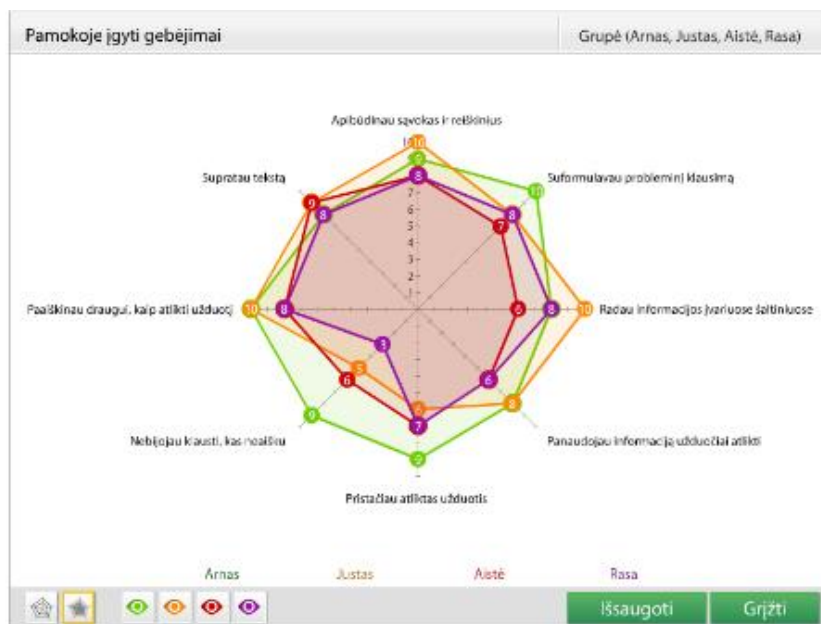
⁴ Pasinaudota metodine medžiaga „Kompetencijų ugdymas“.

⁵ Pasinaudota leidinyje „Kompetencijų ugdymas. Mokytojo knyga“ (2012 m.) pateiktais lietuvių k. pamokos 5 klasėje įsivertinimo pavyzdžiais.

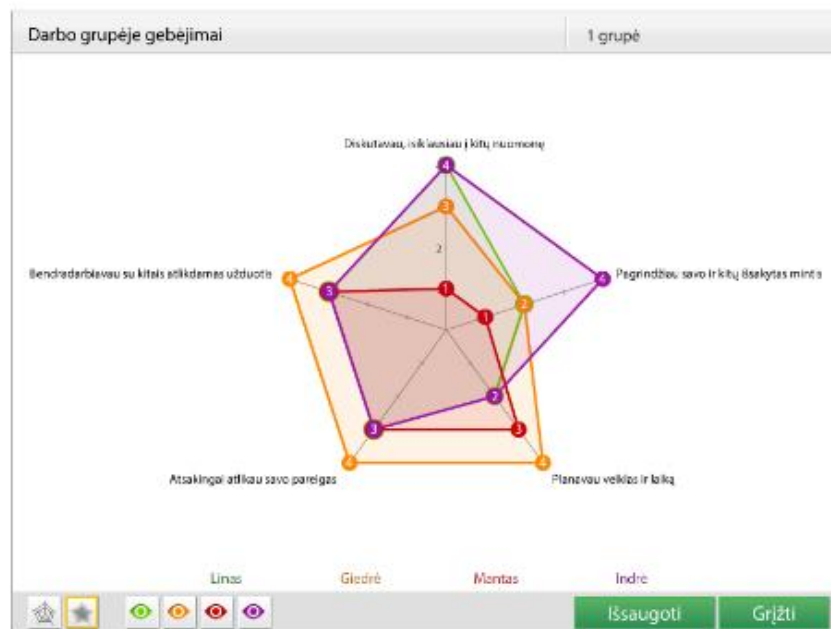
24 pav. Pamokoje įgytų gebėjimų įsivertinimo pavyzdys.

Jei įsivertina mokinių grupė (ne daugiau kaip 6 mokiniai), jie gali akivaizdžiai matyti ir palyginti savo ir kitų pasiekimus (žr. 25 pav.). Aptardami savo ar bendramokslių darbus pagal kartu aptartus kriterijus mokiniai geriau suvokia savo darbo privalumus ir trūkumus, ir, jei vėliau jiems leidžiama peržiūrėti savo darbą, gali jį patobulinti remdamiesi gilesniu supratimu. Taip pat tai puiki grįžtamoji informacija mokytojui, atskleidžianti mokymo praktikos gerąsias savybes ir jos trūkumus. Iš pateikto pavyzdžio matyti, kad net trys iš keturių mokinių nelabai drįso klausti, kai jiems buvo neaišku. Kadangi emocinis dėmuo yra labai svarbi mokymo ir mokymosi proceso dalis, mokytojas turėtų kurti pamokoje pasitikėjimo atmosferą ir ugdyti bendradarbiavimo kultūrą.

25 pav. Keturių mokinių pamokoje įgytų gebėjimų įsivertinimo peržiūros langas.

„Voratinklio“ įrankį tikslinga naudoti grupiniam darbui įsivertinti. 26 pav. parodytas keturių mokinių savo darbo įsivertinimo grupėje peržiūros langas. Dirbdami grupėmis mokiniai atliko praktikos darbą: planavo eksperimento eigą, jį atliko ir formulavo išvadas. Buvo sutarta, kad atlikę praktikos darbą mokiniai įsivertins penkis savo darbo grupėje gebėjimus. Pasirinkta vertinimo skalė nuo 1 iki 4: 1 – nesisekė, 2 – sekėsi patenkinamai, 3 – sekėsi gerai, 4 – sekėsi labai gerai.

26 pav. Keturių mokinių gebėjimų dirbti grupėje įsivertinimo peržiūros langas.

Iš šio pavyzdžio matyti, kad Mantui trūksta komunikavimo gebėjimų – jam nesiseka diskutuoti, pagrįsti ir išsakyti savo ir grupės nuomonę, o Indrei tai sekasi labai gerai, tačiau jai nelabai sekasi planuoti veiklas ir laiką ir kt.

Įsivertinimas panaudojant „voratinklio“ įrankį, tiek mokytojui, tiek mokiniams suteikia galimybę akivaizdžiai pamatyti, kuriems grupės mokinių bendriesiems gebėjimams ugdyti reikia skirti daugiau dėmesio, kurie mokiniai ir kokiose srityse gali padėti vieni kitiems, kokias užduotis sėkmingai gali atlikti šios grupės mokiniai. Kaupdamas tokią įsivertinimo informaciją mokytojas gali tikslingiau planuoti mokymo ir mokymosi procesą, individualizuoti ir diferencijuoti mokymą ir mokymąsi, kad mokiniai pasiektų geresnių rezultatų.

ŠALTINIAI

Metodinė literatūra

1. „Mokėjimo mokytis kompetencijos vertinimas“, Vilnius, 2012.
2. „Kompetencijų ugdymas. Metodinė knyga mokytoji“, Vilnius, 2012.
3. „Kompetencijų ugdymas. Metodinė medžiaga“, Vilnius, 2010.
4. „Vertinimas. Ką tai reiškia mokykloms?“, Vilnius, 2005.
5. A. L. Costa and B. Kallick, „Learning Through Reflection“. Prieiga per internetą: <http://www.ascd.org/publications/books/108008/chapters/Learning-Through-Reflection.aspx>.
6. G. Claxton, „Learning to Learn – The Fourth Generation: Making Sense of Personalized Learning“, Bristol: TLO Limited Henleaze House, 2006.
7. Improving Own Learning and Performance. Effective practice in teaching and Learning. London: The Learning and Skills Network, 2008. Prieiga per internetą: <http://tlp.excellencegateway.org.uk/tlp/xcurricula/employability/resources/documents/Improving%20Own%20Learning%20and%20Performance.pdf>.
8. K. Goodsir, P. Rowel, „Learning Stories – narratives of the complex ways that children learn“, *The magazine of the National Childcare Accreditation Council (NCAC)*, September 2010, Issue 35, (pages 12–13). Prieiga per internetą: http://ncac.acecqa.gov.au/educator-resources/pcf-articles/Learning_stories_Sept10.pdf
9. Learning Interview Guide. Prieiga per internetą: https://www.salto-youth.net/downloads/4-17-2622/YP-unfolded_method_07.pdf.
10. Reflection Guide. Prieiga per internetą: <http://www.qmu.ac.uk/els/docs/Reflection.PDF>.
11. R. Fisher, „Think books: Writing to Learn“. Prieiga per internetą: http://www.teachingthinking.net/thinking/web%20resources/robert_fisher_thinkbooks.htm.

Nuorodos internete

1. <http://www.open.edu/openlearn/education/learning-how-learn/content-section-0>
2. <http://www.aultmancollege.edu/files/understanding-learning-styles.pdf>
3. <http://people.usd.edu/~bwjames/tut/learning-style/>
4. <http://www.deakin.edu.au/itl/assets/resources/pd/tl-modules/teaching-approach/group-assignments/learning-journals.pdf>
5. <http://www.r-e-m.co.uk/logo/?comp=twp&html=goodlearner.html>
6. <http://www.ugdome.lt/kompetencijos5-8/pagrindinis/kompetenciju-ugdymo-praktika/aktyvaus-mokymo-ir-mokymosi-metodai-ir-ju-taikymo-pavyzdziai/vertinimo-ir-isivertinimo-refleksijos-metodu-aprasymas>
7. <http://www.ascd.org/publications/books/108008/chapters/Learning-Through-Reflection.aspx>
8. <http://assessment.tki.org.nz/Assessment-in-the-classroom/Assessment-for-learning-in-practice/Reflection-on-the-learning>
9. <http://www.nwlink.com/~donclark/hrd/development/reflection.html>
10. <https://sites.google.com/site/reflection4learning/reflective-practicewww.kalbam.lt/wp-content/uploads/2011/09/refleksijos-svarba2.ppt>